

Univerza na Primorskem
Fakulteta za turistične študije – Turistica

Zaključni projekt

**ODNOS LOKALNEGA PREBIVALSTVA DO
FESTIVALSKEGA TURIZMA V ZGORNJEM
POSOČJU**

Anja Skočir

Univerza na Primorskem
Fakulteta za turistične študije – Turistica

Zaključni projekt

**ODNOS LOKALNEGA PREBIVALSTVA DO
FESTIVALSKEGA TURIZMA V ZGORNJEM
POSOČJU**

Izdelala: Anja Skočir

Mentorica: dr. Ksenija Vodeb, izr. prof.

Somentorica: mag. Zorana Medarić, viš. pred.

Portorož, avgust 2016

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici, dr. Kseniji Vodeb, ter somentorici, mag. Zorani Medarić, za strokovno pomoč pri pisanju naloge ter dr. Mihi Kozorogu, strokovnjaku za festivalski turizem v Zgornjem Posočju, za pogovor in nasvete ob pisanju. Posebna zahvala gre družini, ki me je spodbujala in podpirala med študijem. Hvala tudi vsem drugim, ki ste mi pomagali pri pisanju zaključne naloge.

PODATKI O ZAKLJUČNEM PROJEKTU

Avtor:	Anja Skočir
Naslov:	Odnos lokalnega prebivalstva do festivalskega turizma v Zgornjem Posočju
Kraj:	Portorož
Leto:	2016
Število strani:	55
Število prilog:	1
Mentorica:	dr. Ksenija Vodeb, izr. prof.
Somentor:	mag. Zorana Medarić, viš. pred.
Lektorica:	Simona Kavčič, univ. dipl. slov.
Ključne besede:	turizem/festivali/odnos prebivalstva/Zgornje Posočje
UDK:	338.48-6

Avtorski izvleček: Festivalski turizem je v zadnjih nekaj letih postal ena pomembnejših vrst turizma Zgornjega Posočja. Destinacija je poleg edinstvenih naravnih danostih, pomembni zgodovinski zapuščini ter ponudbi športnih aktivnosti vedno bolj poznana tudi kot dolina festivalov. Namen zaključne naloge je preučiti odnos lokalnega prebivalstva do festivalskega turizma v Zgornjem Posočju in s pomočjo anketne raziskave pridobiti mnenje prebivalstva o razvoju te vrste turizma.

V nalogi smo analizirali obstoječo literaturo domačih in tujih avtorjev na temo festivalskega turizma in odnosa lokalnega prebivalstva do turizma. Nadalje smo predstavili zaznane vplive turizma na lokalno prebivalstvo. Za konec smo predstavili naše ugotovitve o odnosu lokalnega prebivalstva do festivalskega turizma v Zgornjem Posočju.

FINAL WORK DATA

Author:	Anja Skočir
Title:	Residents perception towards festival tourism in Upper Soča Valley
Location:	Portorož
Year:	2016
No. of pages:	55
No. of appendices:	1
Supervisors:	dr. Ksenija Vodeb, izr. prof., mag. Zorana Medarić, viš. pred.
Lector:	Simona Kavčič, univ. dipl. slov.
Key words:	tourism/festivals/perception of residents/Upper Soča Valley
UDK:	338.48-6
Abstract:	<p>Festival tourism has become one of the most important types of tourism in the Upper Soča Valley.</p> <p>Besides its unique natural resources, important historical legacy, and a wide choice of sports activities the destination is being increasingly recognized as the valley of festivals.</p> <p>The aim of this thesis is to research the attitude of local population towards festival tourism and to gain the population`s opinion about the development of this kind of tourism with the use of a questionnaire.</p> <p>Firstly, literature review of both Slovene and foreign researchers in the fields of festival tourism and the attitude of local population towards tourism in general has been performed. Secondly, detected impacts of tourism on local population has been presented as well, and the final part of this thesis presents the findings of the survey about the attitude of local population towards festival tourism in the Upper Soča Valley.</p>

KAZALO VSEBINE

UVOD	1
1 FESTIVALSKI TURIZEM IN TURISTIČNI VPLIVI NA LOKALNO PREBIVALSTVO	3
1.1 OPREDELITEV FESTIVALSKEGA TURIZMA.....	3
1.2 VPLIVI FESTIVALSKEGA TURIZMA NA LOKALNO PREBIVALSTVO.....	5
1.2.1 Ekonomski vplivi	7
1.2.2 Družbeni vplivi	9
1.2.3 Okoljski vplivi.....	10
1.3 ODNOS LOKALNEGA PREBIVALSTVA DO FESTIVALSKEGA TURIZMA.....	11
2 ANALIZA DESTINACIJE DOLINA SOČE	13
2.1 TURIZEM V DOLINI SOČE	15
2.1.1 Turistični deležniki	16
2.1.2 Turistični proizvodi.....	17
2.1.3 Turistični prihodi in nočitve.....	20
2.2 FESTIVALSKI TURIZEM V ZGORNJEM POSOČJU.....	21
2.2.1 Glasbeni festivali	22
2.2.2 Športni festivali.....	24
2.2.3 Etnološki festivali	25
2.2.4 Znamka Soča FestiValley	26
2.2 STRUKTURA LOKALNEGA PREBIVALSTVA	28
3 EMPIRIČNA RAZISKAVA MED LOKALNIM PREBIVALSTVOM	31
3.1.1 Opis vzorca	32
3.1.2 Analiza odnosa prebivalstva do festivalskega turizma	35

4 UGOTOVITVE	46
ZAKLJUČEK	50
SEZNAM UPORABLJENIH VIROV.....	52
PRILOGE	

KAZALO TABEL

Tabela 1: Pozitivni in negativni vplivi turizma	6
Tabela 2: Učinki festivalskega turizma	37

KAZALO SLIK

Slika 1: Zgornje Posočje	13
Slika 2: Logotip znamke Dolina Soče	14
Slika 3: Turistični produkti Zgornjega Posočja.....	18
Slika 4: Pogled na Tolmin in Sotočje.....	23
Slika 5: Soča FestiValley letak	26

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Prihodi gostov v Zgornje Posočje.....	20
Graf 2: Prenositve gostov v Zgornjem Posočju	21
Graf 3: Razmerje med številom prebivalcev občin Zgornjega Posočja	28
Graf 4: Starostna razporeditev prebivalstva Zgornjega Posočja	29
Graf 5: Razmerje med izobrazbeno strukturo prebivalstva Zgornjega Posočja	29
Graf 6: Delež anketirancev po spolu	32
Graf 7: Delež anketirancev po starosti	33
Graf 8: Delež anketirancev po izobrazbi	34
Graf 9: Delež anketirancev po občini bivanja	35
Graf 10: Pomembnost turizma za Zgornje Posočje.....	36
Graf 11: Dobrodošle posledice festivalskega turizma	38
Graf 12: Moteče posledice festivalskega turizma	39
Graf 13: Vključenost prebivalstva v načrtovanje turizma.....	40
Graf 14: Potencial festivalskega turizma za promocijo Zgornjega Posočja.....	41

Graf 15: Koristi prebivalstva od festivalskega turizma	41
Graf 16: Zadovoljstvo s trenutnim razvojem festivalskega turizma.....	42
Graf 17: Udeležba lokalnega prebivalstva na prireditvah in festivalih	43
Graf 18: Kakovost življenja lokalnega prebivalstva zaradi festivalskega turizma.....	43
Graf 19: Potencialni festivali.....	44
Graf 20: Festivalski turizem kot perspektiva Zgornjega Posočja	45

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Anketni vprašalnik

UVOD

Festivalski turizem v dolini Soče je razmeroma mlad segment turizma, ki doživlja velik porast prav v zadnjih letih. Vse številčnejši festivali, ki jih gosti zelena outdoor destinacija Dolina Soče, vsako leto ponujajo bogatejšo izbiro vsebin za vsak okus. Prebivalci imajo pri tem pomembno vlogo, saj kot eden od akterjev pomembno vplivajo na razvoj turizma na destinaciji.

Pri pisanju naloge nas bo zanimalo predvsem, kako lokalno prebivalstvo doživlja razvoj festivalskega turizma, kako ta vpliva na razvoj okolja in kakšen je pogled lokalnega prebivalstva na njegov nadaljnji razvoj.

Namen naloge je predstaviti pomen festivalskega turizma za Zgornje Posočje in s pomočjo anketiranja od prebivalcev pridobiti informacije o njihovem odnosu do razvoja festivalskega turizma. Predstavili bomo, kje lokalno prebivalstvo vidi prednosti, kje slabosti, ter njihov pogled na razvoj festivalskega turizma.

Cilj zaključne naloge je s pomočjo anketnega vprašalnika pridobiti in predstaviti pogled lokalnega prebivalstva do festivalskega turizma kot ene izmed najpomembnejših vrst turizma v Zgornjem Posočju. Zanimalo nas bo, ali prebivalci podpirajo to vrsto turizma in v njej vidijo pozitivne vplive na destinacijo in prebivalstvo ali, nasprotno, gojijo negativen odnos do festivalskega turizma in zakaj.

V nalogi bomo predstavili obstoječo literaturo domačih in tujih avtorjev na temo festivalskega turizma in odnosa lokalnega prebivalstva do turizma. Analizirali bomo turizem destinacije Dolina Soče, večji poudarek pa bomo namenili festivalskemu turizmu. Nadalje bomo predstavili zaznane vplive turizma na lokalno prebivalstvo. Za konec bomo predstavili naše ugotovitve o odnosu lokalnega prebivalstva do festivalskega turizma v Zgornjem Posočju.

Zaključna naloga je sestavljena iz dveh delov. V prvem, teoretičnem delu bomo analizirali obstoječo domačo in tujo literaturo s področja festivalskega turizma ter

vplivov turizma na lokalno prebivalstvo. Osredotočili se bomo na aktualnejše, novejšje vire ter predstavili že obstoječa dela s področja festivalskega turizma v Posočju.

V drugem, empiričnem delu bomo za potrebe zbiranja podatkov in ugotavljanja stanja uporabili metodo kvantitativnega instrumenta – anketiranja. Pridobljene rezultate bomo predstavili in kritično ovrednotili. Za konec bomo podali predloge za nadaljnji razvoj festivalskega turizma.

1 FESTIVALSKI TURIZEM IN TURISTIČNI VPLIVI NA LOKALNO PREBIVALSTVO

Festivalski turizem je v zadnjih nekaj letih postal vedno pomembnejša in popularnejša veja turizma. Turistični razvoj v zadnjih 50 letih je zelo vplival tudi na najrazličnejše prireditve po svetu. Festivali, naj si bodo tradicionalna praznovanja ali organizirani dogodki, so postali čedalje pomembnejši produkt, ki privablja goste. Nastal je fenomen, ki ga poznamo pod pojmom »festivalski turizem« (Picard in Robinson, 2006).

Poleg ekonomskih in organizacijskih pristopov k organizaciji prireditev se v zadnjem času vedno več pozornosti namenja tudi antropološkim, družbenim in drugim pristopom pri preučevanju festivalskega turizma. Predvsem ti pristopi pripisujejo veliko vlogo tudi lokalnemu prebivalstvu in njihovemu odnosu do turizma (Bowdin, Allen, Harris, McDonnell, in O'Toole, 2011; Getz, 1997; Hall, 2000; Kozorog, 2009; Kozorog, 2013; Picard in Robinson, 2006).

1.1 OPREDELITEV FESTIVALSKEGA TURIZMA

Povečanje prostega časa in možnost večje porabe dobrin sta prispevala k hitrejšemu razvoju turizma. Festivalski turizem, ki je postal nova veja turizma razmeroma pred kratkim, pa je posledica popularizacije javnih dogodkov, najrazličnejših praznovanj, tuje kulture ipd. Bowdin et al. (2011) pravijo, da so dogodki danes osrednjega pomena za naše življenje bolj kot kdaj koli prej.

Preprosta definicija festivala, ki ga je Getz (2007, str. 31) definiriral kot »javno tematsko praznovanje«, nam poda osnovne značilnosti tega priljubljenega dogodka v zadnjem času. Definicija pojasni bistvo tega praznovanja, slavljenja, ki je vezano na določeno temo in se ga udeleži širša množica ljudi. Ta definicija sicer ne vsebuje pestrosti in raznovrstnosti, povezanih z besedo festival. V začetku se je festival povezovalo s praznovanjem, najsi gre za umetnostne, zabavne, športne ali rekreativne dogodke. Z vse večjim pojavom festivalov pa se je njegov pomen precej spremenil.

Kozorog (2014) pravi, da je poimenovanje festivala v Slovenijo prišlo s Češke v prehodu iz devetnajstega stoletja v dvajseto, tja pa se je beseda razširila iz Amerike. V začetku so to besedo povezovali z umetnostjo in glasbo. Festivali so bili Slovencem torej v začetku predstavljeni drugače, kot jih poznamo danes – enočili so jih z glasbenimi spektakli.

Danes ima beseda izrazitejšo marketinško vlogo, saj se je iz poimenovanja določenih prireditev, v začetku povezanih z glasbo in umetnostjo, razširila na različne prireditve, predvsem turistične. Tako besedo »festivity«, ki jo v slovenščino prevajamo kot praznovanje, slavlje, organizatorji velikokrat izkoristijo zgolj v boljše promocijske namene svojega dogodka, ob tem pa pozabljajo na vsebino prireditve (Getz, 2007).

Po dolžini trajanja ločimo kratkotrajne, ponavljajoče ter načrtovane in nenačrtovane dogodke (Getz 1997). Praviloma imajo določeno dolžino trajanja, načrtovani dogodki pa so za razliko od nenačrtovanih časovno omejeni in oglaševani. Čar dogodkov je, da nam vsak ponudi enkratno doživetje. Tudi v primeru ponavljajočega se dogodka, tega ne bomo doživeli enako, saj je, kot pravi Getz, vsak dogodek unikatni preplet lokacije, interakcije med ljudmi in organizatorjev. Zato so prireditve v primerjavi z drugimi turističnimi atrakcijami, ki so za ogled na voljo neomejen čas, posebne v tem, da potekajo le občasno. Udeleženci jih zato vidijo kot nekaj unikatnega, udeležba za njih pa predstavlja posebno, edinstveno izkušnjo.

Turisti festivale po mnenju Picarda in Robinsona (2006) dojemajo na dva načina. Na eni strani večji in spektakularni dogodki postanejo glavni motivator prihoda in zapolnjujejo večino časa obiska turistov na destinacijah. V takih primerih kraji postanejo znani po festivalih, ki jih gostijo. Na drugi strani pa festivali tvorijo del turistične ponudbe nekega kraja, jo dopolnjujejo in niso glavni motiv prihoda turistov. To lahko v našem primeru navežemo tudi na Zgornje Posočje, kjer imamo na eni strani festivale, ki so postali mednarodno prepoznavni in so glavni motiv prihoda gostov, na drugi pa se pojavljajo vedno novi festivali, ki dopolnjujejo turistično ponudbo in jih turisti lahko odkrijejo šele ob prihodu. O festivalih v Zgornjem Posočju bomo podrobneje govorili v drugem poglavju.

Picard in Robinson (2006) pravita, da imata globalizacija in posledično širjenje turizma pomembno vlogo pri krepitvi socialnih vezi med lokalnim prebivalstvom ter dajeta festivalom nov pomen. Ti so v družbi, ki se turizmu še ni odprla, pomemben simbol in navzven predstavljajo kulturno in družbeno življenje neke skupnosti. Festivali so že postali glavni motiv prihoda turistov na festivalske destinacije, lokalno prebivalstvo pa jih prepozna tudi kot način promocije lokalne kulture in identitete. Podobno je na primeru Tolmina razmišljal tudi Kozorog (2012, str. 184), ki pravi, da so prebivalci v festivalih prepoznali simbol, s katerim se vzpostavijo kot »nemarginalizirani, enakovredni del globalnosti, obenem pa posebni in središčni«. Kozorog je s tem želel ponazoriti obrobni kraja od večjih središč, prebivalci pa se zaradi festivalov, ki jih kraj vsako leto gosti, spet počutijo prepoznani in pomembni.

Festivali oziroma turizem na splošno ima na prebivalstvo torej velik vpliv, ki se ga je treba zavedati in znati uravnati njegove posledice, saj bo le tako prebivalstvo zadovoljno z učinki, ki ga prinaša turizem, in ga bo podpiralo.

1.2 VPLIVI FESTIVALSKEGA TURIZMA NA LOKALNO PREBIVALSTVO

Prireditve imajo tako pozitivne kot negativne vplive na prebivalce. Naloga organizatorjev pa je, da te vplive predvidijo in jih obvladujejo, tako da je dosežen najboljši rezultat za vse vključene. Pri tem pa je pomembno povečati pozitivne vplive turizma in zmanjšati negativne. Navsezadnje je uspeh dogodka odvisen od tega, kako so organizatorji obvladovali različne vplive in se predvsem trudili maksimirati pozitivne vplive na prebivalce in okolje (McDonnell, Allen in O'Toole, 1999).

V osnovi ločimo družbene, ekonomske in okoljske vplive, ki smo jih predstavili v Tabeli 1. Iz nje je razvidna povezanost vplivov med sabo, ki jo mora menedžment upoštevati pri doseganju uspešne in trajnostne prireditve. Trajnostna prireditev je prireditev, ki upošteva smernice trajnostnega turizma: »sedanje in bodoče ekonomske, družbene in okoljske vplive ter tudi zadovoljuje potrebe obiskovalcev, gospodarstva,

okolja in lokalnih prebivalcev« (United Nations Environment Programme [UNEP], 2005, v Tomin Vučkovič, 2012).

Tabela 1: Pozitivni in negativni vplivi turizma

Vrste vplivov	Pozitivni	Negativni
Družbeni	<ul style="list-style-type: none"> • Višanje kakovosti življenja lokalnega prebivalstva • Obujanje tradicij • Povečanje ponosa lokalnih prebivalcev do kraja • Trženje lokalnih proizvodov • Ohranjanje poselitve in kulturne pokrajine • Odpiranje novih delovnih mest • Povečanje prepoznavnosti turističnega kraja 	<ul style="list-style-type: none"> • Odtujitev lokalnega prebivalstva • Socialna izključenost lokalnega prebivalstva • Zmanjšanje varnosti (kriminal, prostitucija itn.) • Opuščanje avtohtonih kultur in navad • Sprememba življenjskega sloga in obnašanja • Sprememba videza zgradb in vzorcev poselitve
Ekonomski	<ul style="list-style-type: none"> • Povečanje prihodkov • Razvoj manj razvitih območij • Zaposlovanje in dvig življenjskega standarda • Povečan obseg naložb • Promocija destinacije in povečan obisk • Povečanje nočitev turistov • Povečanje poslovnih priložnosti 	<ul style="list-style-type: none"> • Dražji življenjski standard za lokalno prebivalstvo • Povečanje cen zemljišč in najemnin • Sezonska brezposelnost • Uničenje ugleda destinacije • Izrabljanje virov • Uvoz delovne sile
Okoljski	<ul style="list-style-type: none"> • Krepitev okoljske ozaveščenosti • Izboljšanje prometnih povezav • Izboljšanje naravnega okolja • Vir finančnih sredstev za zaščito naravnega okolja • Izboljšanje infrastrukture 	<ul style="list-style-type: none"> • Uničevanje in onesnaževanje narave • Razvrednotenje naravnih dobrin • Povečanje hrupa • Prometni zastoji • Sprememba reliefa, povečanje erozijskih procesov (gradbena dela, gorsko kolesarjenje itn.) • Krčenje in uničenje avtohtonih vrst

Vir: Hall 1989, v Bowdin idr., 2011; Vodeb, 2010

Vodeb (2010) opozarja, da izključitev lokalnega prebivalstva iz turističnih aktivnosti in načrtovanja lahko le poveča negativen odziv in ustvarja konfliktnost med prebivalstvom in turisti. Zato je pomembno nadzorovanje vplivov na lokalno prebivalstvo, saj lahko določena družbena skupina uspešno izrablja ekonomske vplive turizma, ti vplivi lahko sproščajo družbene in kulturne vplive v drugi skupini, medtem pa tretja lahko trpi za posledicami negativnih okoljskih vplivov. Pri tem je bistven nadzor nad vplivi, saj večje kot so družbene in kulturne razlike med lokalnim prebivalstvom in turisti, večja je nevarnost, da se bodo negativni vplivi razvili.

Že leta 1984 je nastal eden prvih predlaganih sistemov merjenja vplivov turističnih prireditev (Ritchie, 1984, v Vivers in Slabbert, 2012). Ritchie je opozoril, da je to le začetek raziskovanj tega področja in je treba narediti izboljššan pristop k preučevanju vplivov turizma, še posebej na lokalno prebivalstvo. Kasneje so avtorji prispevali izpopolnjene sisteme merjenja (Delamere, 2001; Fredline, Jago in Deery, 2002), ki so se večinoma osredotočali na preučevanje socialnih vplivov na lokalno prebivalstvo (Vivers in Slabbert, 2012).

Vivers in Slabbert sta leta 2012 oblikovala enoten merilni sistem, ki preučuje ekonomske, družbeno-kulturne in okoljske vplive na lokalno prebivalstvo, ki sta ga uporabila za preučevanje vplivov prireditev na prebivalstvo Južne Afrike. Ta vsebuje 34 sklopov trditev, s katerimi se meri percepcijo prebivalstva do vplivov festivalskega turizma. V naši raziskavi smo prav tako uporabili podoben pristop, saj smo lokalno prebivalstvo spraševali o njihovi percepciji ekonomskih, družbenih in okoljskih učinkov. Avtorja sta zapisala, da bo vprašalnik pripomogel k uspešnejši organizaciji prireditev in k razvoju trajnostnega turizma. Vprašalnika se lahko poslužujejo organizatorji in načrtovalci turizma v določenem turističnem kraju.

1.2.1 Ekonomski vplivi

Bowdin s sodelavci (2011) meni, da je glavna skrb organizatorjev dogodkov izpeljati prireditev v okviru proračuna oziroma z njim ustvariti dobiček. S strani lokalne skupnosti in uprave pa so enako ali bolj pomembni tudi drugi vidiki ekonomskih vplivov.

Prireditve so postale pomemben motiv prihoda turistov na destinacijo, posledično pa se s tem podaljšuje povprečna doba bivanja turistov. Prav tako pomagajo ustvarjati imidž destinacije, jo naredijo prepoznavnejšo, jo pozicionirajo in predstavljajo njene konkurenčne tržne prednosti (McDonnell et al., 1999). Pogosto lokalne oblasti pa tudi domačini upravičenost dogodkov merijo prav s tega vidika.

Med glavnimi ekonomskimi vplivi, ki jih zaznavajo avtorji, so: povečanje prihodkov na destinaciji, zaposlovanje in dvig življenjskega standarda, povečan obseg naložb, promocija destinacije in povečan obisk, priložnost za posel itn. Nekateri negativni ekonomski vplivi pa so: dražji življenjski standard za lokalno prebivalstvo, povečanje cen zemljišč in najemnin, uvoz delovne sile, izrabljanje destinacije (Bowdin et al., 2011; Vodeb, 2010).

Medtem ko nekateri organizatorji najbolj poudarjajo prav ekonomski vidik festivalov, pa je lokalno prebivalstvo s tem morda nezadovoljno. S tem bi festivali lahko postali nekakšna »turistična past«, kjer se pomen avtentičnosti zmanjšuje ali celo izgine. Posledici sta prenatrpanost in pretirana komercialnost dogodkov, posebno če so organizirani samo za ustvarjanje prihodkov, pravijo Gursoy, Kim, in Uysal (2004).

Ekonomskih učinkov v Posočju se lokalni prebivalci zavedajo, saj po mnenju Kozoroga (2012) festivale velikokrat ocenjujejo prav z ekonomskega vidika. Festivalske goste označujejo kot »kulturne«, zelo prijazne ljudi. To »kulturnost« Kozorog poleg družbenega vidika interpretira tudi z vidika ekonomije, saj Tolminci radi povedo, da festivalski gostje veliko potrošijo, zapolnijo vse nastanitvene kapacitete, torej je to za lokalno prebivalstvo z ekonomskega vidika pozitivno. Opozarja pa, da je finančnega kapitala, ki ga prinaša festival, deležen le ozek segment domačinov, torej tisti, ki so s turizmom neposredno povezani ali pa so iznajdljivi in ob festivalih nekaj malega zaslužijo.

Ekonomski učinki turizma so torej pogosto najpomembnejše merilo razvoja turizma na neki destinaciji, saj so ti učinki morda tudi najvidnejši in so za turističen kraj zagotovo pomembni. Ne gre pa zanemarjati tudi družbenih vplivov na lokalno prebivalstvo in okoljskih vplivov na kraj, saj bodo le tako doseženi trajnostno naravnan razvoj območja, zadovoljno lokalno prebivalstvo in nadzorovan razvoj turizma.

1.2.2 Družbeni vplivi

Večina avtorjev, še posebno v družbenih vedah, v svojih delih namenja največji poudarek prav družbenim vplivom na prebivalce, ki so eni glavnih pri zagotavljanju trajnostnega razvoja destinacije. Getz (1997) pravi, da imajo vsi dogodki neposredne socialne in kulturne vplive na udeležence in na lokalno prebivalstvo, kjer se dogodek dogaja.

Pozitivni družbeni vplivi se kažejo v povečanem ponosu lokalnega prebivalstva do domačega kraja, ki zaradi prireditev postane prepoznavnejši, saj privablja vedno nove in nove goste. Posebno za prebivalce je pomembno obujanje lokalnih tradicij in navad, ki postaja pomembnejše tudi za obiskovalce, ki iščejo pristni stik z lokalnim prebivalstvom in na splošno življenjem v kraju. Posledično se poveča trženje lokalnih izdelkov, poveča se prepoznavnosti kraja itn. (Bowdin et al., 2011; Vodeb, 2010).

Naštete pozitivne vplive lahko zaznamo tudi na primeru Posočja, natančneje Tolmina, ob vsakoletni gostitvi več multinacionalnih festivalov. Pri Tolmincih in okoliških prebivalcih gre zaznati ponos, da živijo v kraju, ki je postal prepoznavnejši prav zaradi festivalov, ki tu potekajo že vrsto let, je ugotavljal Kozorog (2009). Kot naslednji primer pozitivnih socialnih vplivov, ki jih prinaša festivalski turizem, Kozorog navaja zadovoljstvo domačinov, saj festivali spreminjajo utrip kraja in je dogajanje med festivalom živahno. Ob takih občutjih pa prebivalci še utrjujejo socialne in kulturne vezi (Gursoy et al., 2004). Bowdin et al. (2011) pravijo, da lokalna skupnost pogosto prireditve ocenjuje glede na to, ali jim ta prinaša možnost sodelovanja in dobrega počutja. Avtorji navajajo primer maratona, ki prebivalcem nudi možnost rekreacije in osebnega potrjevanja skozi športno udejstvovanje, kar je zanje seveda dobrodošlo. Prebivalci bodo vplive prireditev torej ocenjevali z vidika dobrega počutja, ki jim ga te prinašajo. McDonnell et al. (1999) pravijo, da je lokalno prebivalstvo pripravljeno shajati z začasnimi nevšečnostmi in motnjami v zameno za svoje boljše počutje, izboljšanje infrastrukture in druge pozitivne učinke, ki jih prireditve prinašajo.

Organizatorji festivalov pa se vseeno ne morejo izogniti določenim negativnim socialnim vplivom, ki nastanejo. Med pogostejšimi so odtujitev ali socialna izključenost lokalnega prebivalstva, pogosto pri festivalih, ki ne temeljijo na lokalnih značilnostih

kraja. Posebno pri velikih festivalih je možnost zmanjšanja varnosti. Lahko se zgodi, da zaradi festivalskega turizma prebivalstvo spremeni življenjski slog. Festivali pa lokalnemu prebivalstvu lahko pomenijo tudi fizično zasedbo prostora, ki ga dojemajo kot svojega. Kozorog (2009) je tudi ta motiv prepoznal med Tolminci, saj so se v začetku mnogi pritoževali, da med festivali nimajo prostega dostopa do priljubljenega rekreativnega območja na Sotočju.

1.2.3 Okoljski vplivi

Prireditve pa so lahko tudi način promocije edinstvenih okoljskih značilnosti, pravijo Bowdin et al. (2011). S promocijo določenega dogodka se torej oglašujejo tudi naravne in kulturne danosti destinacije. Pri tem pa je potrebna posebna pazljivost, saj so okolja, ki gostijo velike prireditve, še posebej občutljiva in jim je treba posvetiti posebno pozornost. Turiste vedno bolj privablja neokrnjena narava, poseben poudarek namenjajo naravnim danostim destinacije. Zato je na neki način turizem tudi razlog za izboljšanje okolja, ker se naravne vrednote ščiti in ohranja, hkrati pa nenadzorovan razvoj turizma za posledico lahko pusti uničenje in razvrednotenje naravnih danosti neke destinacije.

Najpogostejši negativni okoljski vplivi so onesnaževanje in izrabljanje okolja, razvrednotenje naravnih dobrin, povečanje hrupa, prometni zastoji, sprememba reliefa, povečanje erozijskih procesov ipd., medtem ko med pozitivne okoljske vplive avtorji prištevajo: krepitev okoljske ozaveščenosti, uvajanje novih modelov prakse, izboljšanje prometnih povezav (Bowdin et al., 2011; Vodeb, 2010).

Kozorog (2009) na primeru festivalov v Tolminu opozarja, da je ekologija pomembna ideologija prebivalcev. Domačini so zelo ponosni na čisto in neokrnjeno naravo, festivali pa za sabo pustijo smeti, čeprav organizatorji skrbijo za čiščenje po koncu programa. Kozorog navaja, da je na račun onesnaževanja naletel na kar nekaj kritik s strani prebivalcev, kar kaže na to, da pri domačinih tukaj naletimo na občutljivo temo.

Zdi se, da organizatorji danes posvečajo okoljski tematiki vedno več pozornosti. Biti »eko« je dandanes postal nekakšen trend, ki se kaže tudi pri organizaciji prireditev, kar je seveda dobrodošlo, saj lahko prireditve velikih dimenzij pustijo velik pečat na okolje. Organizatorji se vedno bolj poslužujejo trajnostnih načinov ohranjanja okolja, kot na

primer ločenega zbiranja odpadkov, uporabe materialov, primernih za recikliranje, zmanjšanja embalaže, promoviranja ekoloških vidikov dogodka itn. Takšni ukrepi so dobrodošli tudi za obiskovalce, ki lahko prispevajo k ekološki naravnosti, še najbolj pa za domačine, ki si želijo ohraniti čisto bivalno okolje.

1.3 ODNOS LOKALNEGA PREBIVALSTVA DO FESTIVALSKEGA TURIZMA

Vključevanje lokalne skupnosti k aktivni udeležbi pri načrtovanju turizma je bistven element trajnostnega razvoja destinacije. Hall (2000) navaja, da prvič zato, ker vključevanje lokalnega prebivalstva pripeva k učinkovitejšim rešitvam pri razvoju turizma, s tem pa vzpodbuja lokalno prebivalstvo in krepi njegovo motivacijo. Poleg tega je turizem kot storitvena dejavnost na neki način odvisen od sodelovanja lokalne skupnosti, ne nazadnje pa je sodelovanje z lokalno skupnostjo pomembno tudi z vidika zadovoljstva turistov, ki so z obiskom zadovoljnejši, če je lokalno prebivalstvo ponosno na turizem v svojem kraju in ga podpira.

Večini turistov je danes pomemben stik z naravo, pomembnejše postaja spoznavanje lokalnih ljudi, njihovih običajev, načina življenja. Aktualnejša postajajo podeželja z neokrnjeno naravo z bogatim kulturnim izročilom (Benčič, 2006). Zelo pomembno je, da prebivalci odobravajo razvoj turizma v svojem kraju in da se jih k temu spodbuja. Turistični kraji, ki pri načrtovanju turizma z domačini ne sodelujejo, se lahko posledično soočajo z njihovim nezadovoljstvom.

Po Poročilu turistične konkurenčnosti iz leta 2011 (Travel and Tourism Competitiveness Report 2011) se Slovenija od 139 držav uvršča na 33. mesto. Nekoliko zaskrbljujoče je lahko dejstvo, da po kazalniku v odnosu prebivalcev do tujih obiskovalcev zaseda 79. mesto (Blanke in Chiesa, 2011); ta kazalnik je v primerjavi z drugimi torej podpovprečen.

Turizem postaja ena najhitreje rastočih panog, kar pomeni, da bo tudi v prihodnje lokalno prebivalstvo imelo še večjo vlogo pri razvoju turizma. Zato med glavne vsebinske cilje avtorji Strategije razvoja slovenskega turizma vključujejo prav

pomembnost kakovosti življenja in blaginje za lokalno prebivalstvo. Pod ta sklop so vključili: blaginjo lokalnega prebivalstva, uravnotežen regionalni razvoj, kakovost življenja, sodelovanje pri turističnem razvoju, zadovoljstvo zaposlenih itd. (Tomin Vučkovič, 2012, str. 40). Strategija obravnava vključevanje lokalnega prebivalstva kot glavni cilj trajnostnega razvoja, pri tem pa spodbuja »udeležbo lokalnega prebivalstva pri načrtovanju turističnega razvoja in lokalnih verig dobaviteljev v turističnih destinacijah, potrebnih za razvoj turizma v lokalnem okolju«. Avtorji se torej zavedajo pomanjkljivosti slovenskega turizma v povezovanju z lokalnim prebivalstvom, zato bo glavni cilj trajnostnega razvoja slovenskega turizma do leta 2016 prav poglobljeno sodelovanje s prebivalstvom, ki bo posledično izboljšalo njihov odnos do turizma.

Lahko rečemo, da je odnos lokalnega prebivalstva do festivalskega turizma ali turizma na splošno tesno povezan z vplivi, ki jih prinaša turizem. »Teorija družbene menjave« (Social Exchange Theory) pravi, da je lokalno prebivalstvo pripravljeno sodelovati v menjavi, če meni, da bo s tem pridobilo koristi, ne da bi utrpelo škodo (Gursoy in Rutherford, 2004). Če prebivalci predvidijo, da turizem v njihovem okolju prinaša več pozitivnih vplivov kot negativnih, bodo turistični razvoj podpirali. Naloga deležnikov pri tem pa je, da vplive skrbno nadzira ter poskuša zmanjšati negativne vplive turizma in povečati pozitivne. Pri tem pa je bistveno prav poglobljeno sodelovanje med upravljavci turizma in prebivalstvom.

2 ANALIZA DESTINACIJE DOLINA SOČE

V tem poglavju bomo podrobneje predstavili destinacijo Zgornje Posočje oziroma destinacijsko znamko tega območja – Dolino Soče.

V nalogi za poimenovanje destinacije uporabljamo dva pojma. Prvi je Zgornje Posočje, ki se v literaturi pogosteje uporablja za poimenovanje geografske umestitve območja. S pojmom Dolina Soče pa se v zadnjih letih aktivnejše promovira destinacijsko znamko območja. Zato je vedno pogosteje v rabi tudi poimenovanje dolina Soče z malo začetnico, s katero se tudi geografsko poimenuje destinacijo.

Zgornje Posočje zajema porečje reke Soče in obsega območje občin Bovec, Kobarid in Tolmin. Za območje je značilen razgiban relief z najnižjo nadmorsko višino 116 pri Mostu na Soči, najvišji pa je Triglav z 2.864 metri. Dolina Soče in njeni pritoki so že od vedno dajali temu območju svojevrsten pečat. Velik razvojni potencial na tem območju predstavljajo ohranjeno okolje in naravne danosti, ki ponujajo možnost za razvoj različnih oblik turizma (Posoški razvojni center, 2015).

Slika 1: Zgornje Posočje

Vir: Svetovni pokal kajak kanu spust Soča 2015, 2015

Leta 2000 je občina Bovec ustanovila Lokalno turistično organizacijo (LTO) Bovec, leto kasneje pa sta se v svojo LTO povezali tudi občini Tolmin in Kobarid. V zadnjem času se pojavljajo težnje k združitvi vseh treh občin pod skupno LTO, celotna destinacija pa že nastopa na turističnem trgu pod znamko Dolina Soče. Vsaka ob občin ima tudi svojo strategijo razvoja turizma.

Dolina Soče je destinacijska znamka osrednjega Posočja, celotnega porečja reke Soče, od izvira do Gorice (LTO Sotočje, 2012). Za izbor znamke Dolina Soče se je odločila LTO Sotočje, pred tem pa so se promovirali s sloganom Dežela žive vode, ki je poudarjala bogatost destinacije z vodnimi izviri in številnimi rekami na tem območju. Slogan Dolina Soče je bila v zavesti domačega trga že prepoznaven, saj ga je pred tem uporabljala že Turistična zveza Gornjega Posočja, ko je bila pred ustanovljenima LTO edina, ki je opravljala naloge destinacijske organizacije na področju Zgornjega Posočja (LTO Sotočje, 2010).

Slika 2: Logotip znamke Dolina Soče

Vir: LTO Bovec, 2016

V strategiji razvoja turizma so v LTO Sotočje (2010) zapisali, da je namen promocije znamke Dolina Soče »komuniciranje pristnega, odgovornega in doživljajsko polnega doživljanja neokrnjene narave, kulture in življenja v Dolini Soče« (str. 88). Znamka obiskovalcem obljublja intenzivnost doživetij, hkrati pa sprostitev in odklop v naravnem okolju. Zaradi pomembnega zgodovinskega izročila se bodo gosti tu srečevali z zgodbami iz preteklosti, spletli nova prijateljstva z domačini in drugimi obiskovalci.

V nadaljevanju bomo predstavili turistične produkte, značilne za celotno Zgornje Posočje, podrobneje pa bomo predstavili tudi festivalski turizem ter strukturo lokalnega prebivalstva.

2.1 TURIZEM V DOLINI SOČE

Dolina Soče je razmeroma mlada destinacija, ki v zadnjih letih doživlja velik obisk in rast. Kozorog (2009) v svoji knjigi opiše zgodovino turizma tega območja, predvsem z vidika lažjega razumevanje razvoja festivalov na Sotočju, ki jo bomo na kratko povzeli.

Zametki turizma tu segajo v konec 19. stoletja, ko so v Bovcu, Tolminu in Kobaridu nastajala prva društva, ki so se takrat imenovala olepševalna društva. Njihov namen je bil predvsem urejanje okolja in izobraževanje prebivalstva, s tem pa ustvarjanje pozitivne podobe kraja in možnost zaslужka.

Kasneje so velik poudarek posvečali predvsem goram v Posočju, ki so bile privlačne raziskovanja željnim aristokratom in kasneje »buržoaznim pustolovcem«, kot jih poimenuje Kozorog. O čarih posoških gora so takrat pisali pomembni tolminski izobraženci, ki so želeli privabiti tujce v te kraje.

Zelo pomembno vlogo pri razvoju turizma je imela Bohinjska železnica, zgrajena leta 1906. Z njo se je izboljšala povezava Zgornjega Posočja z drugimi regijami in državami. Po obeh vojnah se je močno razvil Most na Soči zaradi akumulacijskega jezera in je takrat pomenil najpomembnejši turistični kraj Zgornjega Posočja. V 50. letih se je to območje začelo zavedati pomena svoje tranzitnosti. Veliko gostov je bilo enodnevnih, širile so se tudi namestitvene kapacitete. Ker je večina gostov prihajala v poletnih mesecih, so se pojavile težnje po širitvi sezone tudi na zimske mesece. Leta 1974 je bilo odprto smučišče na Kaninu.

V osemdesetih letih zaradi potreb boljšega načrtovanja turizma in povezovanja nastane prva strategija razvoja turizma, ustanovi se Turistična zveza Gornjega Posočja. Po osamosvojitvi se razvije igralniški turizem, ki se je najprej razširil v Novi Gorici, kasneje pa v Tolminu in Kobaridu (Kozorog, 2009).

Zadnje desetletje destinacija prisega predvsem na promocijo aktivnosti in neokrnjene narave, razširila se je ponudba adrenalinskih in drugih športov. To območje, še posebej pa Kobarid, ki ga imenujejo tudi zgodovinski kraj, je znano po zapuščini 1. svetovne vojne. Tu so urejeni številni muzeji na prostem, zasebni muzeji, svetovno znan je Kobariški muzej.

Destinacija Dolina Soče s svojo zgodbo aktivne destinacije, čudovite narave, burne zgodovine in zelene usmeritve doživlja hiter razvoj, priljubljena pa je tako pri domačih kot tujih gostih.

2.1.1 Turistični deležniki

Na lokalni ravni je načrtovanje turizma Zgornjega Posočja razdeljeno med različne deležnike.

Ključna deležnika destinacije sta LTO Sotočje in LTO Bovec. LTO Sotočje združuje občini Tolmin in Kobarid. Ustanovljena je bila leta 2001 na osnovi Zakona o pospeševanju razvoja turizma. Osnovne naloge LTO so (LTO Sotočje, 2010):

- informacijska služba,
- rezervacijska služba,
- vodniška služba,
- promocija in trženje destinacije,
- razvojni programi ter
- lastna dejavnost.

Pri svojem delu se LTO trudi usklajevati interese javnega, zasebnega in civilnega sektorja.

Turistična zveza Gornjega Posočja (TZGP) v skupno organizacijo povezuje vsa turistična pa tudi druga društva v Zgornjem Posočju. TZGP skupaj s svojimi članicami sodeluje pri projektih Turistične Zveze Slovenije, izvaja lastne projekte in na področju izobraževanja sodeluje z društvi, ponudniki in turističnimi vodniki. Turističnih društev

je na območju Zgornjega Posočja veliko. Kot vsa društva temeljijo na ljubiteljski dejavnosti, ki jo člani izvajajo v prostem času, zato je aktivnost društev odvisna od lastne iniciativnosti članov društva (LTO Sotočje, 2010).

Naslednji pomemben deležnik je Posoški razvojni center (PRC), ki je bil ustanovljen z namenom pospeševanja razvoja v dolini Soče leta 1999. Glavna prioriteta centra je spodbujanje razvoja podjetništva, človeških virov, razvoja podeželja ter regionalnega razvoja na območju vseh treh občin Zgornjega Posočja. Ne nazadnje pa Območna obrtno-podjetniška zbornica Tolmin med 6 sekcijami skrbi tudi za sekcijo gostinstvo in turizem. Zbornica jim v prvi vrsti nudi predvsem strokovno pomoč pri odpiranju in zapiranju dejavnosti, svetuje pri razumevanju pravnih, davčnih, delovnih in drugih predpisov, organizira izobraževanja idr. (LTO Sotočje, 2010).

2.1.2 Turistični proizvodi

Pomembnejše turistične proizvode, povzete iz Strategij razvoja turizma občin Tolmin, Kobarid in Bovec (LTO Sotočje, 2010; LTO Bovec, 2005), bomo grafično predstavili na Sliki 3.

Destinacija Dolina Soče proizvode razdeli na različne stopnje razvitosti:

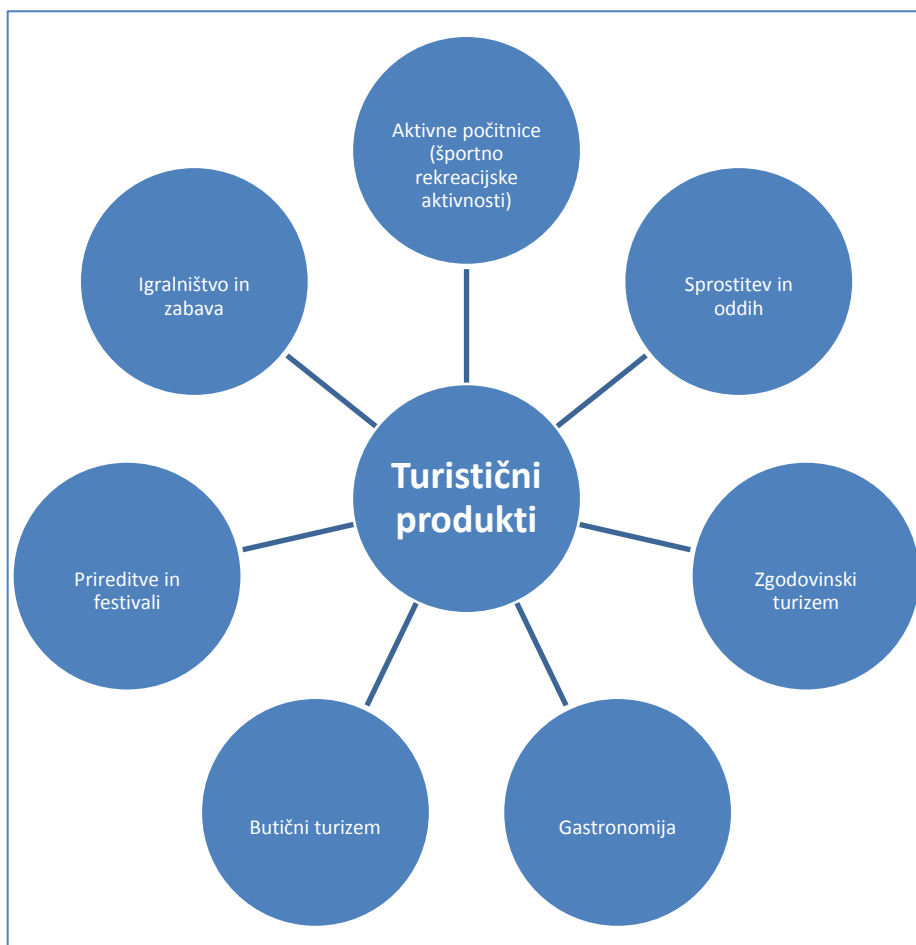
- razviti proizvodi,
 - široki turistični proizvodi,
 - posebni turistični proizvodi,
- turistični proizvodi v nastajanju,
- potencialni turistični proizvodi,
- drugi turistični proizvodi,
- dnevni turistični proizvodi.

V letih od nastanka strategije do danes so se nekateri proizvodi iz faze nastajanja oblikovali v razvite proizvode, opaziti je razvoj nekaterih proizvodov, ki so jih deležniki prepoznali za pomembne in so spodbujali njihov razvoj.

Široki turistični proizvodi so razviti proizvodi Zgornjega Posočja, ki jih lahko ponujajo vsi oz. veliko ponudnikov. Ti proizvodi so:

- sprostitvev in oddih,
- aktivne počitnice,
 - o športne aktivnosti na vodah,
 - kajak,
 - o pohodništvo,
 - o padalstvo,
- ribolov,
- šole v naravi,
- dnevni program

Slika 3: Turistični produkti Zgornjega Posočja

Vir: Avtor

Pomembnejši turistični proizvodi Zgornjega Posočja so aktivne počitnice, sprostitve in oddih, zgodovinski turizem, gastronomija, pomembnejši postajajo tudi butični turizem, prireditve in festivali ter igralništvo in zabava.

Aktivne počitnice so najpomembnejši turistični produkt celotnega območja doline Soče. Naravne danosti destinacije omogočajo najrazličnejše športne aktivnosti tako na vodi kot v zraku in na kopnem. Med temi športi so najpogostejši kajak, rafting, kanjoning, jadralno padalstvo, kolesarstvo, pohodništvo, ribolov in smučanje.

Med pomembnejšimi produkti sta tudi sprostitve in oddih v neokrnjeni naravi, s katero se destinacija ponaša. Gosti lahko uživajo v sprehodih in ogledu znamenitosti, kopanju, izletih, spoznavanju lokalnih prebivalcev in običajev.

Zgodovinski turizem nedvomno je pomemben produkt, saj je območje kot prizorišče Soške fronte 1. svetovne vojne postalo pomemben motiv prihoda turistov. Pot miru, ki povezuje muzeje na prostem, združuje spoznavanje zgodovine in naravnih danosti teh krajev. Tu so še številni muzeji, muzejske zbirke, zgodovinske lokacije in spomeniki.

Z dobro gastronomsko ponudbo se lahko še posebej ponaša Kobarid s Kobariškim gastronomskim krogom, ki združuje najboljše kulinarične ponudnike v kraju in okolici. Ne gre zanemariti tudi drugih krajev, saj so tipične lokalne dobrote (tolminski sir, frika, bovški sir, buški kraf, kobariški štruklji) vedno bolj cenjene tudi med tujimi gosti.

Vedno več ponudnikov se odloča za ponudbo butičnega turizma, ki se sklada z danostmi destinacije. Masovni turizem za tukajšnji razvoj zagotovo ni primeren, zato je ponudba butičnih storitev, ki se osredotočajo na zadovoljevanje želja vsakega posameznika, prava in sonaravna izbira.

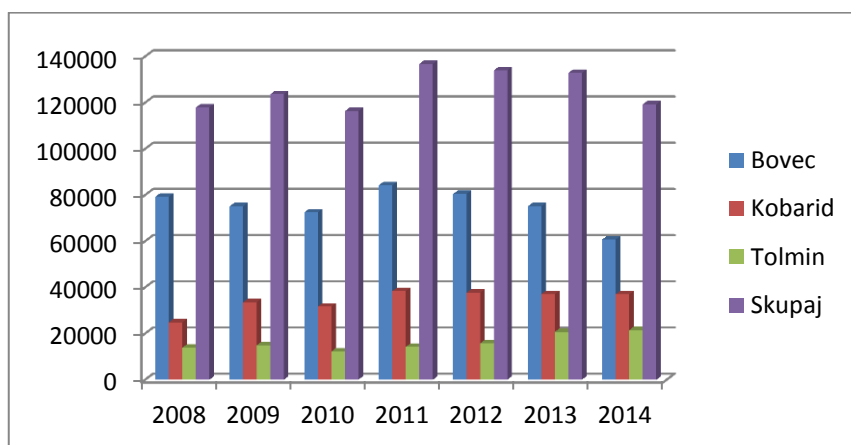
Prireditve in festivali so v zadnjem času posebna zgodba turizma Soške doline. Najdaljšo tradicijo prirejanja festivalov ima Tolmin s svojo edinstveno lokacijo na Sotočju, ki je v dolino privabilo največje festivale v državi. Festivalski turizem se je razširil tudi na kobariško in bovško, poleg glasbenih festivalov so se pojavili kulinarični, športni in drugi dogodki. Najpomembnejši festivali se predstavljajo z znamko Festivalvalley, o kateri bomo govorili v nadaljevanju.

2.1.3 Turistični prihodi in nočitve

Prihodi in nočitve domačih predvsem pa tujih turistov se v dolini Soče konstantno povečujejo. Od leta 2004 se je število nočitev v vseh treh občinah povečalo za skoraj 104.000. Ta trend rasti kaže na to, da je Dolina Soče razmeroma mlada destinacija, ki postaja vedno aktualnejša, torej lahko v prihodnje pričakujemo še povečanje nočitev (SURS, 2015).

Spodnji Graf 1 prikazuje gibanje prihodov gostov v Zgornje Posočje od leta 2008 do leta 2014. Razberemo lahko, da se število prihodov iz leta v leto povečuje, rekordno je bilo leto 2011, v letu 2014 vidimo padec prihoda turistov, kar gre pripisati nekoliko slabši sezoni zaradi deževnega poletja. Predvsem lahko v zadnjih letih opazimo povečanje obiska v občinah Tolmin in Kobarid v primerjavi z Bovcem.

Graf 1: Prihodi gostov v Zgornje Posočje

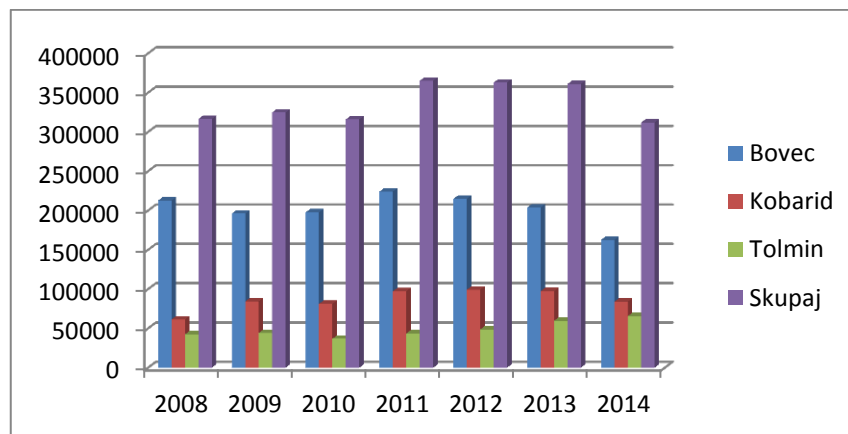
Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2015

Graf 2 prikazuje število prenočitev v občinah Zgornjega Posočja od leta 2008 do leta 2014. Tudi število nočitev se povečuje. Viden je padec nočitev v letu 2014 zaradi že omenjene slabše sezone. Število nočitev v občinah Kobarid in Tolmin se približuje številu nočitev v Bovcu.

V letu 2008 je bilo v občinah Kobarid in Tolmin 37 % vseh nočitev, v občini Bovec pa 63 %. V letu 2014 se je razmerje povečalo na skoraj polovico vseh nočitev v Kobaridu in Tolminu, kjer so zabeležili 49 % vseh nočitev, v Bovcu pa 51 %. Občina Bovec je v letu 2014 razpolagala s 4.385 ležišči, medtem ko je bilo v občinah Kobarid in Tolmin

skupno 3.942 ležišč. Število tujih gostov v Zgornjem Posočju presega število domačih. Leta 2014 je v destinaciji prenočilo 69.692 domačih in 234.451 tujih gostov. Med najštevilčnejše tuje goste sodijo Nemci, Avstrijci, Italijani, Nizozemci in Čehi.

Graf 2: Prenočitve gostov v Zgornjem Posočju

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2015

2.2 FESTIVALSKI TURIZEM V ZGORNJEM POSOČJU

Razvoj festivalskega turizma v Tolminu in Zgornjem Posočju je po mnenju Kozoroga (2009) posledica »mladinskega turizma«, ki se je tu razvil pred prihodom večjih festivalov.

Med pomembnejše lokacije, ki so k temu prispevale, prav zagotovo sodi takratna brunarica Maya pod vasjo Gabrje. Brunarico sta leta 1989 postavila dva domačina v namene popestritve ponudbe vaškega igrišča, kjer se je družila predvsem okoliška mladina. Kasneje so nadaljevali organizacijo manjših koncertov, ki so postopoma postajali prepoznavni tudi po drugih območjih Slovenije. Lokacija je postala nekakšen sinonim za zabavo in druženje mladih. Po nekaj letih so upravljavci naleteli na administrativne težave in dogajanje je zamrlo. Od leta 2003 naprej pa tam deluje kamp. Skoraj vzporedno je skupina mladih Tolmincev, organiziranih v društvo, leta 1993 na Sotočju vzpostavilo »specifični družbeni prostor«, ki se je iz mestnega kopališča in športnega rekreacijskega območja kasneje razvilo v prizorišče koncertov. Ta idilična lokacija je bila vseh tudi tujim organizatorjem, ki so se kasneje odločili za Sotočje kot lokacijo festivalov Reggae Soča Riversplash, MetalCamp in drugih. Na odločitev o

organizaciji teh festivalov je pomembno vplivalo dejstvo, da so bile prireditve in manjši festivali v tistem času na Sotočju že prisotni, meni Kozorog.

V nadaljevanju bomo na kratko predstavili izbor festivalov Zgornjega Posočja, razdeljene v tri tematske kategorije. Predstavljeni festivali so pomembnejši festivali doline Soče, ki so bili v preteklih letih ali so letos združeni tudi pod znamko Soča FestiValley.

2.2.1 Glasbeni festivali

Po glasbenih festivalih je v območju doline Soče najprepoznavnejši Tolmin. Njegovo najpomembnejše festivalsko prizorišče je Sotočje, kjer se vsakoletno izmenjujejo številni svetovno znani festivali.

Festival lokalne organizacije z najdaljšo tradicijo na Sotočju je **umetniški kreativni tabor Sajeta**, ki je bil na neki način pobuda za razvoj Sotočja kot festivalskega prizorišča. Sajeta ostaja avtentičen v svoji zgodbi med vse številčnejšimi festivali na Sotočju še danes. Kozorog pravi, da je prav koncertno dogajanje s konca devetdesetih let 20. stoletja vplivalo na izbiro Tolmina oz. Sotočja za prizorišče večjih festivalov, ki so se tu začeli kasneje .

Prvi med njimi je bil **Soča Reggae Riversplash** leta 2000, kasneje pa mu je leta 2004 sledil festival metal glasbe, takratni **MetalCamp** (Kozorog, 2009). Festivala od leta 2000 oz. 2004 v vse večjem obsegu vsako leto potekata na Sotočju, Soča Reggae Riversplash leto manj, saj se je 2006 preselil na Koroško, MetalCamp pa se je leta 2013 preimenoval v Metaldays.

Kasneje, leta 2011, se je tem festivalom z najdaljšo tradicijo na Sotočju pridružil še **Punk Rock Holidays**, festival punck in rock glasbe, ki poleg že omenjenih sestavlja pestro glasbeno festivalsko dogajanje na Sotočju.

Vsi festivali zelo velik poudarek namenjajo promociji naravnih danosti Tolmina in okolice ter prizorišča Sotočje, ki je edinstven med festivalskimi lokacijami.

Slika 4: Pogled na Tolmin in Sotočje

Vir: Soča Festivalley, 2013

Še eden v vrsti glasbenih festivalov v lokalni organizaciji na tolminskem je **Gora Rocka** na Šentviški planoti, ki je leta 2015 praznoval 10. obletnico. Festival vsako leto ponuja rock koncerte domačih in tujih popularnih izvajalcev, njegova posebnost pa je dobrodelnost, saj izkupiček festivala vsako leto namenijo v različne dobrodelne namene (Gora Rocka, 2016).

Glasbeni festivali so prisotni tudi na kobariškem in bovškem. V Kobaridu se odvija drugi dobrodelni kulturni festival **Fronta**, kjer se zbirajo sredstva za pomoč otokom. Festival ponuja otroške delavnice, projekcije filmov, športne turnirje, predstave, koncerte idr. (Fronta, 2016).

Na bovškem pa je leta 2014 potekal festival športa in glasbe **Adrenalin Sound**. Ponujal je tekmovanja v disciplinah, značilnih za to dolino adrenalina: kajak, balvansko plezanje, gorsko kolesarski enduro, treking. Športni program so dopolnjevali koncerti domačih in tujih bendov (Facebook, 2016).

2.2.2 Športni festivali

Dolina Soče je prava adrenalinska prestolnica Slovenije, saj ponuja pester izbor najrazličnejših športov v naravi, ki se jih vedno bolj vključuje v festivalsko ponudbo doline.

Najstarejši med njimi je **Podbrdo Trail Running Maraton**, ki je novo ime za Gorski maraton štirih občin in je lani praznoval že 14. leto. Iz klasičnega gorskega maratona se je razširil na teke različnih dolžin in zahtevnosti (LTO Sotočje, 2012). Festival, ki poteka v Podbrdu, je z leti postal prepoznaven tudi zunaj državnih meja in se ga poleg domačih tekmovalcev udeležuje tudi veliko tujcev.

Festival pohodništva vsako leto v septembru in oktobru ponuja organizirane pohode najrazličnejših zahtevnosti in dolžin v vseh treh občinah Zgornjega Posočja. V sklopu festivala so organizirane tudi razstave, predavanja in drugi dogodki na temo pohodništva. **Soča Outdoor festival** je športni festival, ki promovira športno ponudbo Zgornjega Posočja. Na festival privablja vse navdušence kajakaštva, gorskega kolesarjenja, teka, jadralnega padalstva in zmajarstva (LTO Sotočje, 2012).

Leta 2015 je v Kobaridu potekal **Svetovni pokal kajak kanu spust**. Tudi ta športni dogodek je dolino Soče postavil na zemljevid športnih in festivalskih destinacij.

Dolgo tradicijo pa ima tudi **Bovec maraton**, ki je bil prvič organiziran leta 1980. Po večletnih prekinitvah in spremenjenem programu od leta 2002 poteka vsako leto. Postal je prepoznavna prireditev, ki se jo udeležujejo domači in tuji tekači, ki se lahko pomerijo v teku na 8, 21 in 42 km (Tekoško društvo Bovec, 2016).

2.2.3 Etnološki festivali

Poleg glasbenih in športnih festivalov dolina ponuja pester nabor najrazličnejših etnoloških prireditev, med katerimi bomo izpostavili Puntarske dneve, Drežniški pust, Kobariški sejem in Jestival ter tradicionalno prireditev Noč na Jezeru.

Prireditev **Puntarski dnevi** je v primerjavi z drugimi »najmlajša« prireditev, prvič organizirana leta 2013, ob 300. obletnici tolminskega punta. Med puntarskimi dnevi se nekatere ulice v starem delu Tolmina spremenijo v sejem, posvečen puntu, kjer se predstavijo lokalni ponudniki s številnimi produkti in izdelki. Organizirajo se predavanja, delavnice, koncerti, uprizoritve bojev idr. (Občina Tolmin, 2010).

Še eden izmed mlajših festivalov, ki domuje v Baški grapi, je festival **Grapar**. Ekipa organizatorjev se trudi za trajnostni razvoj Baške grape, zato festival ponuja predavanja na to tematiko, lokalno tržnico, in športne aktivnosti (Iniciativa za trajnostni razvoj Baške grape, 2016).

Na kobariškem ne moremo mimo enega izmed najprepoznavnejših pustovanj v Sloveniji – **Drežniškega pusta**. »Ta lepi« in »ta grdi«, katerih maske nastanejo izpod rok neporočenih fantov, so zaščitni znak Drežnice in okoliških vasi. V Kobaridu pa vrsto let poteka **Kobariški sejem** s tradicionalno tržnico lokalnih izdelkov, starin, pokušinami, različnimi turnirji, razstavami ter zabavo z glasbeno skupino. **Jestival – Food & Art festival** je novo ime za festival štrukljev, ki poteka v Kobaridu. Vsako leto jeseni se ulice kobariškega trga napolnijo z lokalnimi gostinci, kmeti, obrtniki, ki ponujajo lokalno sladico – kobariške štruklje in druge lokalne dobrote (LTO Sotočje, 2012).

Med prepoznavnejšimi festivali in pomembnejšimi prireditvami na Tolminskem moramo omeniti še **Noč na Jezeru** na Mostu na Soči, ki ima zelo dolgo tradicijo. Prvič se je pojavila leta 1953 pod imenom Beneška noč. Od leta 1973 dalje pod novim imenom poteka vsako leto (Kozorog, 2009). Prireditev tradicionalno prireja srečanje gospodarstvenikov Primorske, slikarsko kolonijo, dogajanje popestrijo s kulinaricnimi rekordi, športnimi prireditvami ter koncerti (Turistično društvo most na Soči, 2016).

2.2.4 Znamka Soča FestiValley

V namen skupne promocije številnih festivalov, ki jih zdaj gostita že t. i. festivalsko mesto Tolmin in celotna dolina Soče, je LTO Sotočje leta 2013 oblikovala krovno znamko festivalov in spletni portal – Soča FestiValley, pod katero so združili vse prepoznavnejše festivale.

V strategiji so zapisali, da bodo z novim logotipom in konceptom FestiValley prebivalcem ponujali »zabavno doživetje, posebno energijo ter naravno okolje« (LTO Sotočje, 2010). Kombinacija vseh teh komponent odraža edinstvenost in drugačnost festivalske destinacije, ki postaja privlačnejša vedno več festivalskim gostom. Tako je LTO naredila nov korak k uresničevanju novega segmenta turizma, ki ni več v nastajanju, ampak je že močno razvit, potrebuje pa pravo organizacijo in razvoj.

Slika 5: Soča FestiValley letak

The flyer for Soča FestiValley 2015 features a vibrant, abstract background with shades of blue, green, and red. At the top, the website addresses www.dolina-soce.com and www.soca-festivalvalley.com are listed. The main title "Soča 2015 FESTIVALValley" is prominently displayed in white and yellow. Below the title, a list of events is provided, each with a date range and location. The events include:

- 43. Noč na jezeru • Night on the Lake (10. 6.–14. 6., Most na Soči)
- Svetovni pokal kajak kanu spust "Soča 2015" • Wildwater Canoeing World Cup "Soča 2015" (18. 6.–20. 6., Kobarid, Bovec)
- Kobariški sejem in sejem starin (Kobarid Fair) (19. 6.–20. 6., Kobarid)
- Podbrdo Trail Running Festival (GM40) (19. 6.–21. 6., Podbrdo)
- Gora Rocka • Rock Festival (26. 6.–28. 6., Sentviška Gora)
- Soča Outdoor Festival (25. 6.–5. 7., Dolina Soče)
- Puntarski dnevi • Rebellion Days (18. 7.–19. 7., Tolmin)
- Metaldays (19. 7.–25. 7., Tolmin)
- Sajeta – kreativni tabor • Creative camp (29. 7.–1. 8., Tolmin)
- Festival Grapar • Summer Festival (31. 7.–2. 8., Baska grapa)
- Punk Rock Holiday (4. 8.–7. 8., Tolmin)
- Festival Fronta (9. 8.–15. 8., Kobarid)
- Overjam reggae festival • International Reggae Festival (12. 8.–15. 8., Tolmin)
- Festival pohodništva Dolina Soče (Soča Valley Hiking Festival) (19. 9.–5. 10., Dolina Soče)
- Jestival – festival lokalnih dobrot in kulinarike (Gastronomic Festival) (oktober (otvoritev 3. 10.), Kobarid)

At the bottom of the flyer, the Dolina Soče logo is shown, along with contact information for LTO Sotočje, including phone numbers and email addresses for Tolmin and Kobarid.

Vir: LTO Sotočje, 2015

Vzpostavitev nove blagovne znamke je prispevala k večji prepoznavnosti celotnega območja doline Soče kot festivalske destinacije, izboljšala se je asistenca v lokalnem okolju različnih organizatorjem festivalov. S spletnim portalom soca-festivalvalley.com pa

se je oblikoval pester nabor najrazličnejših festivalov v dolini, tudi manjših, ki so velikokrat ostali v senci večjih mednarodno prepoznavnih festivalov. S tem korakom je LTO pripomogla k premikom na drugih področjih, ki so pomembni za uravnotežen razvoj festivalskega okolja – to je ureditev samega festivalskega prostora ter koordinatorja v lokalnem okolju (LTO Sotočje, 2010).

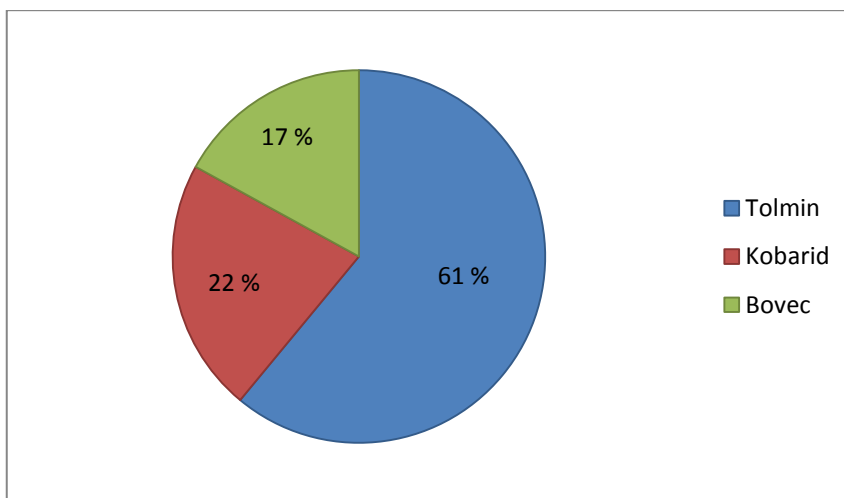
Kozorog (2009), ki je preučeval festivalski turizem v Tolminu, je zapisal, da lahko ta s tržno nišo festivalov postane središče festivalskega in kulturnega dogajanja v dolini Soče. Z mislijo se strinjamo, saj Tolmin vsako leto gosti več pomembnejših festivalov in je postal pravo festivalsko mesto destinacije. Kozorog nadaljuje, da dodatna ponudba Zgornjega Posočja lahko podkrepi podobo festivalov, saj bi bila za obiskovalce in organizatorje festivalov pestrost ponudbe prepričljiv argument z izbiro festivalske destinacije. Tudi sami menimo, da naravne danosti tega območja samo izboljšujejo priljubljenost Tolmina in drugih krajev doline Soče za izbiro festivalskega kraja. To potrjujejo tudi promocijska gradiva, ki sta jih festival Reggae in takratni MetalCamp uporabljala. Soča Reggae Riversplash je lokacijo nakazoval že s svojim imenom, medtem ko se je MetalCamp posluževal gesel kot sta *Hell over paradise* (Pekel v raj) in *Where hell meets paradise* (Kjer pekel sreča raj). Naslednja prednost, ki jo Kozorog poudarja, je, da taka destinacija privablja mlade podjetnike in družine, ki iščejo kombinacijo urbanega in naravnega. To se nam zdi zelo pomembno, saj se Tolmin in celotno Zgornje Posočje soočata z izseljevanjem predvsem mladega prebivalstva v večje kraje. S pestrim festivalskim dogajanjem pa območje postaja zanimivejše predvsem za ta segment prebivalcev. Kod zadnji argument Kozorog navaja, da festivalski turizem ni povezan z večjimi investicijami (kot je na primer izgradnja term, ki je ena izmed investicijskih idej za Tolmin) in ne povzroča večjih sprememb v okolju ter je tako bolj trajnosten.

2.2 STRUKTURA LOKALNEGA PREBIVALSTVA

V tem poglavju bomo predstavili demografske podatke o prebivalstvu Zgornjega Posočja. Podatki o razmerju med številom prebivalcev treh občin, starostna razporeditev in izobrazbena struktura prebivalcev Zgornjega Posočja nam bodo pomagali pri analiziranju vprašalnika, ki smo ga opravili med prebivalstvom Zgornjega Posočja.

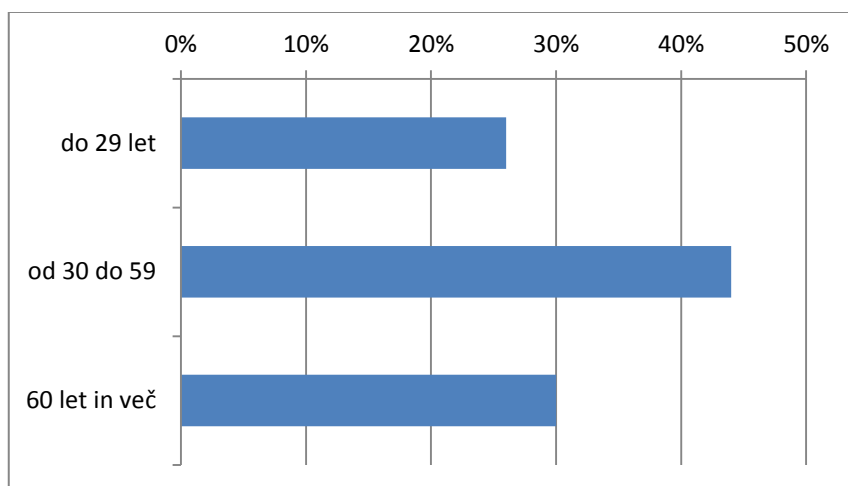
V spodnjem Grafu 3 je predstavljena struktura lokalnega prebivalstva po občinah. Po podatkih iz leta 2014 je bilo vseh prebivalcev zgornjeposoških občin 18.714. Velika večina prebivalcev živi v občini Tolmin, ki je imela 11.430 ali 61 % vseh prebivalcev Zgornjega Posočja. Sledi občina Kobarid z 22-odstotnim deležem ali 4.144 prebivalci. Najmanj ljudi pa živi v občini Bovec. Ta ima 3.140 prebivalcev, kar je 17 % vseh prebivalcev.

Graf 3: Razmerje med številom prebivalcev občin Zgornjega Posočja

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2015

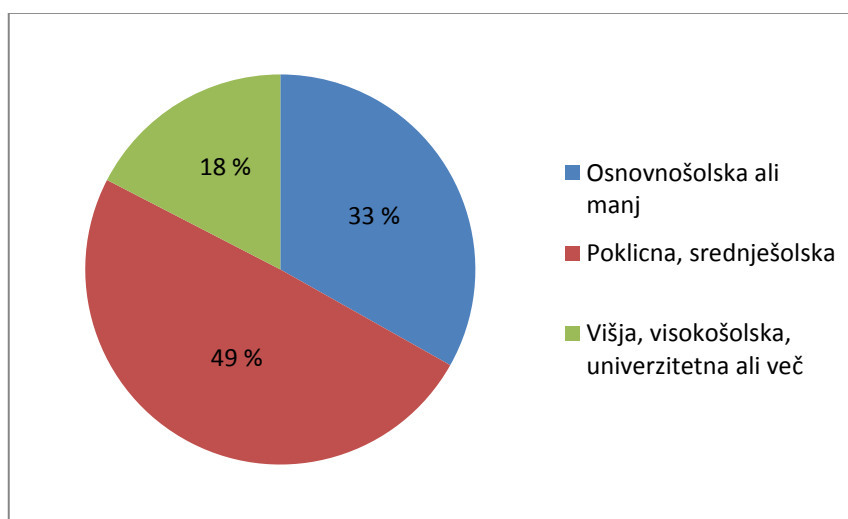
Graf 4: Starostna razporeditev prebivalstva Zgornjega Posočja

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2015

V Grafu 4 je predstavljena starostna razporeditev prebivalstva iz leta 2014. Starostne razrede smo razporedili v tri kategorije – do 29. leta, od 30. do 59. leta ter nad 60. letom starosti. Enako razporeditev smo uporabili tudi v anketi. Iz tabele je razvidno, da je večina prebivalstva stara od 30 do 59 let. Teh je 44 %. Sledijo prebivalci, stari 60 let in več (30 %), najmanj pa je prebivalcev, starih do 29 let (26 %).

Graf 5: Razmerje med izobrazbeno strukturo prebivalstva Zgornjega Posočja

Vir: Statistični urad Republike Slovenije, 2015

V Grafu 5 je predstavljena izobrazbena struktura prebivalcev, predstavljena po podatkih iz leta 2014. Razberemo lahko, da je imela večina prebivalcev poklicno ali

srednješolsko izobrazbo. Teh prebivalcev je kar 49 %. Sledijo prebivalci z osnovnošolsko ali nižjo izobrazbo (33 %). Najmanj pa je prebivalcev, ki imajo višje- in visokošolsko izobrazbo ali višjo – 18 %.

3 EMPIRIČNA RAZISKAVA MED LOKALNIM PREBIVALSTVOM

V drugem, empiričnem delu, bomo za potrebe zbiranja podatkov in ugotavljanja odnosa prebivalcev do festivalskega turizma v Zgornjem Posočju uporabili metodo kvantitativnega instrumenta – anketiranja.

S pomočjo anketnega vprašalnika (Priloga 1) smo želeli s 14 vprašanji ugotoviti odnos lokalnega prebivalstva do festivalskega turizma na tem območju.

Vprašanja, ki smo si jih zastavili in jih raziskali s pomočjo anketnega vprašalnika, so:

- ali lokalno prebivalstvo festivalski turizem prepozna kot enega od vodilnih vrst turizma na destinaciji,
- kakšne družbene, okoljske in ekonomske vplive po mnenju lokalnega prebivalstva prinaša festivalski turizem,
- ali se lokalno prebivalstvo počuti vključeno v načrtovanje turizma na destinaciji in
- ali lokalno prebivalstvo meni, da se je kakovost njihovega življenja zaradi festivalskega turizma izboljšala.

Predvideno število anketirancev je bilo 200. Uporabili smo metodo slučajnega vzorca. Anketni vprašalnik smo objavili na spletnem portalu 1ka.si, naključno pa smo prebivalstvo anketirali tudi na glavnih trgih v Tolminu, Kobaridu in Bovcu. Anketiranje je potekalo od 26. novembra 2015 do 26. februarja 2016. Izmed pridobljenih anket smo izločili neuporabne, v celoti smo pri analizi upoštevali 255 uporabnih anket, ki so bile delno ali v celoti izpolnjene. Pri uporabi spletne ankete smo po končanem anketiranju naleteli na slabost. Ker v spletni anketi vprašanja niso bila označena kot obvezna, je na različna vprašanja odgovorilo različno število anketirancev.

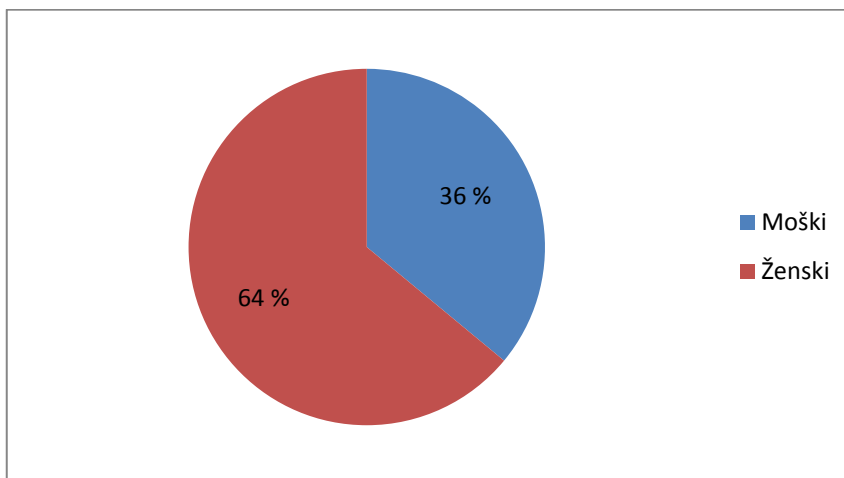
Pridobljene rezultate ankete bomo kasneje predstavili in glede na pridobljene odgovore oblikovali predloge za boljše načrtovanje festivalskega turizma in pri tem vključevanje prebivalstva.

3.1.1 Opis vzorca

Prebivalstvo smo razdelili na tri demografske skupine: prva skupina predstavlja anketirance do 29. leta, druga od 30. do 59. leta in tretja od 60. leta naprej.

Iz spodnjih grafov je razvidna razporeditev anketirancev po spolu, starosti, izobrazbi ter občini bivanja.

Graf 6: Delež anketirancev po spolu

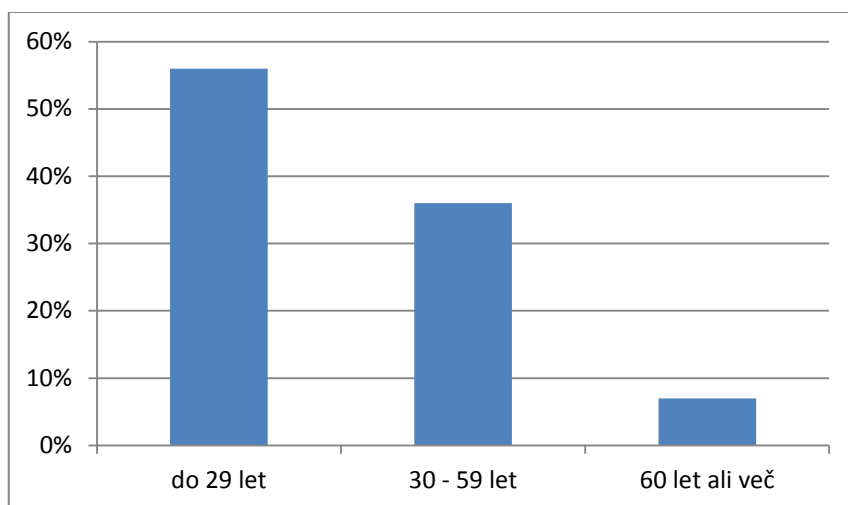

N = 254

Vir: Avtor

V Grafu 6 je predstavljena struktura anketirancev po spolu. V anketi je sodelovalo 163 žensk, kar je 64 % vseh anketiranih. Od moških pa smo pridobili 91 anket, to je 36 % vseh. Struktura anketirancev kaže strukturo prebivalstva Zgornjega Posočja glede na spol; pridobili smo nekaj več anket od žensk.

Graf 7: Delež anketirancev po starosti

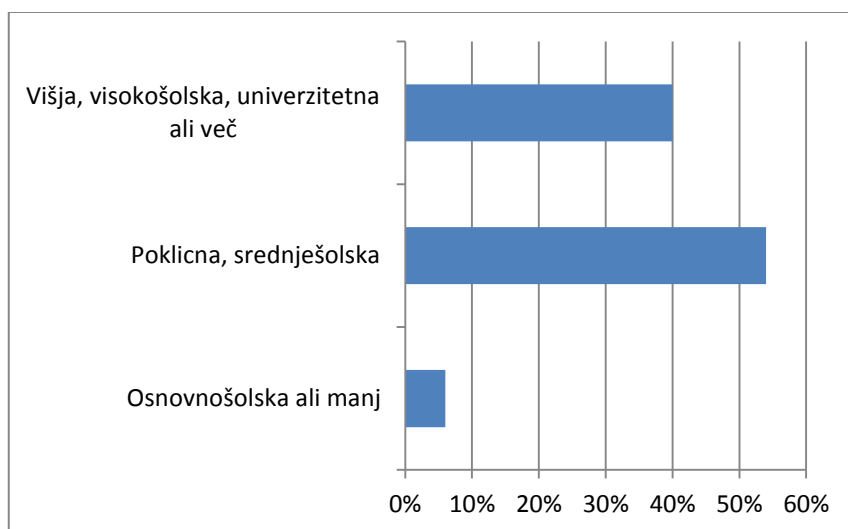

N = 255

Vir: Avtor

V anketnem vprašalniku je sodelovalo 143 prebivalcev, starih do 29 let. Teh anketirancev je največ, in sicer 56 %. Sledijo prebivalci, stari od 30 do 59 let, teh je 36 % oziroma 93. Najmanj anket (19) pa smo pridobili od prebivalcev, starih 60 let in več. Starostna struktura anketirancev ni skladna s starostno strukturo prebivalcev vseh treh občin. Najvišji delež anketirancev, starih do 29 let, lahko pripišemo temu, da je bilo največ pridobljenih rezultatov opravljenih preko spletne ankete. Ta struktura oseb spletne storitve najbolj uporablja, medtem ko so anketiranci drugih starostnih skupin v večini odgovarjali na ankete v papirnati obliki.

Graf 8: Delež anketirancev po izobrazbi

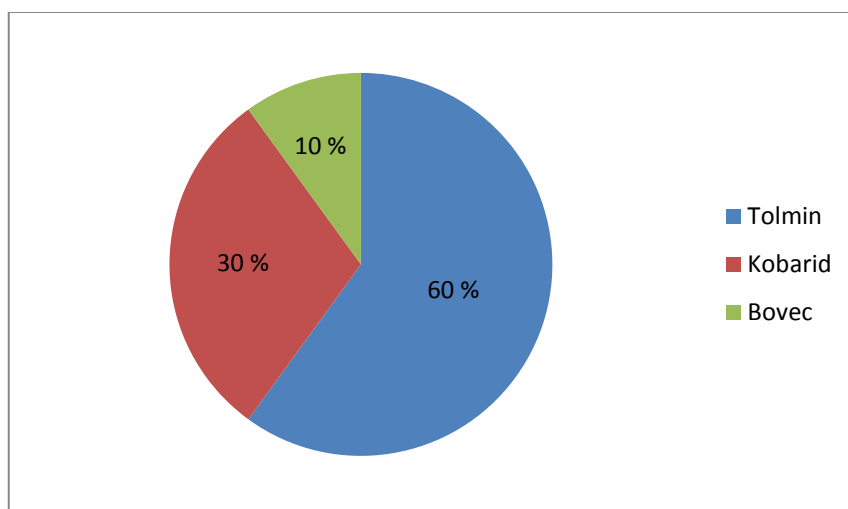
N = 252

Vir: Avtor

Iz Grafa 8 je razvidna struktura anketirancev po izobrazbi. Največ anketiranih prebivalcev ima poklicno ali srednješolsko izobrazbo. V odstotkih je bilo teh 54 %, kar je 137 prebivalcev. Sledijo anketiranci z višje-, visokošolsko, univerzitetno ali višjo izobrazbo – teh je 100 ali 40 %. Najmanj anketirancev, 15 oziroma 6 %, ima osnovnošolsko ali nižjo izobrazbo.

Tudi delež izobrazbene strukture anketiranih lahko pripišemo dejstvu, da je na anketo odgovoril največji delež mlajših od 30 let, ki so, domnevamo, višje izobraženi od anketirancev drugih dveh starostnih struktur.

Graf 9: Delež anketirancev po občini bivanja

N = 250

Vir: Avtor

V vprašalniku so, kot rečeno, sodelovali prebivalci občin Tolmin, Kobarid in Bovec. Največ je bilo prebivalcev tolminske občine, tj. 150. Polovico manj je bilo prebivalcev občine Kobarid, tj. 75, najmanj pa je v anketi sodelovalo prebivalcev občine Bovec. Teh je bilo 25. Struktura anketirancev glede na občino bivanja se ujema s strukturo prebivalcev Zgornjega Posočja po občini bivanja.

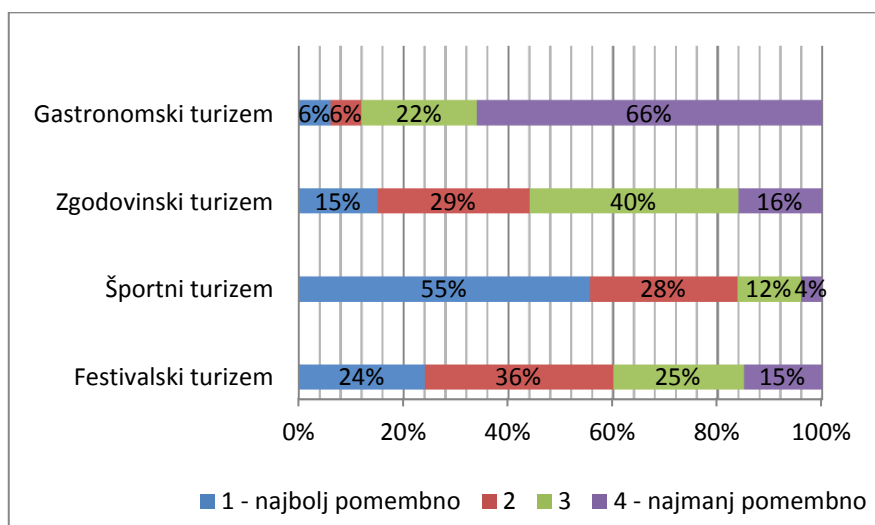
3.1.2 Analiza odnosa prebivalstva do festivalskega turizma

Z anketiranjem smo želeli pridobiti informacije o odnosu lokalnega prebivalstva Zgornjega Posočja do festivalskega turizma. Zanimalo nas je, kje prebivalstvo vidi prednosti in slabosti ter kako si predstavljajo razvoj te vrste turizma.

Pridobljeni podatki bodo pomagali različnim deležnikom pri boljšem vključevanju lokalnega prebivalstva pri razvoju festivalskega turizma.

V prejšnjem poglavju smo že predstavili strukturo anketirancev, v nadaljevanju pa bomo analizirali odgovore prebivalstva na vsako vprašanje posebej.

Graf 10: Pomembnost turizma za Zgornje Posočje

N = 255

Vir: Avtor

V drugem vprašanju smo anketirance spraševali, kako pomembne se jim zdijo podane vrste turizma za Zgornje Posočje. Anketiranci so podane vrste ocenili od najbolj pomembne (1) do najmanj pomembne (4).

V Grafu 10 je predstavljena struktura odgovorov prebivalstva Zgornjega Posočja. Med najpomembnejšo vrsto turizma za promocijo Zgornjega Posočja so anketiranci uvrstili športni turizem. 83 % anketiranih se športni turizem zdi najbolj pomemben ali pomemben za promocijo destinacije Zgornje Posočje. Sledi festivalski turizem, ki ga je 60 % anketiranih ocenilo za zelo pomembnega ali pomembnega pri promociji destinacije. Zgodovinski turizem kot tretjega po vrsti kot zelo pomembnega ali pomembnega uvršča 44 % anketiranih, najmanj pomemben pa se za promocijo anketirancem zdi gastronomski turizem.

V nadaljevanju smo anketirance povpraševali po učinkih festivalskega turizma v Zgornjem Posočju, ki jih zaznavajo. Družbene, okoljske in ekonomske vplive smo pomešane razdelili v dve tabeli. Stopnjo strinjanja s pojavom določenega učinka smo preverjali s petstopenjsko Likertovo lestvico. Anketiranci so od 1 do 5 ocenili učinke turizma, pri čemer 1 pomeni, da se sploh ne strinjajo s trditvijo, da se je pojavil določen učinek zaradi festivalskega turizma, 5 pa, da se popolnoma strinjajo.

Tabela 2: Učinki festivalskega turizma

Učinki turizma	Povprečje	Standardni odklon
EKONOMSKI UČINKI		
Povečano promocijo in obisk kraja	4,4	0,89
Možnost za dodatni zaslužek	4,2	0,83
Povečan obseg investicij v infrastrukturo	3,3	1,09
Nova delovna mesta	3,3	1,11
Uvoz delovne sile	2,8	1,10
Sezonsko brezposelnost	2,3	1,06
Uničenje ugleda destinacije	1,9	0,87
DRUŽBENI UČINKI		
Povečanje prepoznavnosti Zgornjega Posočja	4,5	0,73
Trženje lokalnih proizvodov	4,0	0,91
Več možnosti za razvedrilo in rekreacijo	3,9	1,07
Povečanje pripadnosti prebivalstva kraju	3,3	1,02
Povečanje kakovosti življenja	3,2	1,04
Spremembo življenjskega sloga in obnašanja	2,6	1,01
Zmanjšanje varnosti	2,3	0,98
Opuščanje kulture, navad in običajev	2,1	0,94
OKOLJSKI UČINKI		
Povečanje hrupa	3,4	1,11
Onesnaževanje narave	3,2	1,11
Povečanje prometnih zastojev	3,0	1,18
Krepitev okoljske ozaveščenosti	3,0	1,00
Izrabljanje naravnih virov	2,8	1,10
Izboljšanje prometnih povezav	2,8	1,16
Razvrednotenje naravnih virov	2,3	1,02

N = 255

Vir: Avtor

Med ekonomskimi učinki se prebivalci najbolj strinjajo, da festivalski turizem prinaša povečano promocijo in obisk kraja (4,4) ter možnost za dodatni zaslužek (4,2). Ne strinjajo pa se, da festivalski turizem prinaša uničenje ugleda destinacije ter sezonsko brezposelnost. Anketiranci so med družbenimi učinki najvišjo oceno namenili povečanju prepoznavnosti destinacije (4,5) in trženju lokalnih proizvodov (4,0), medtem ko se najmanj strinjajo, da turizem prinaša opuščanje kulture, navad in običajev (2,1) ter zmanjšanje varnosti (2,3).

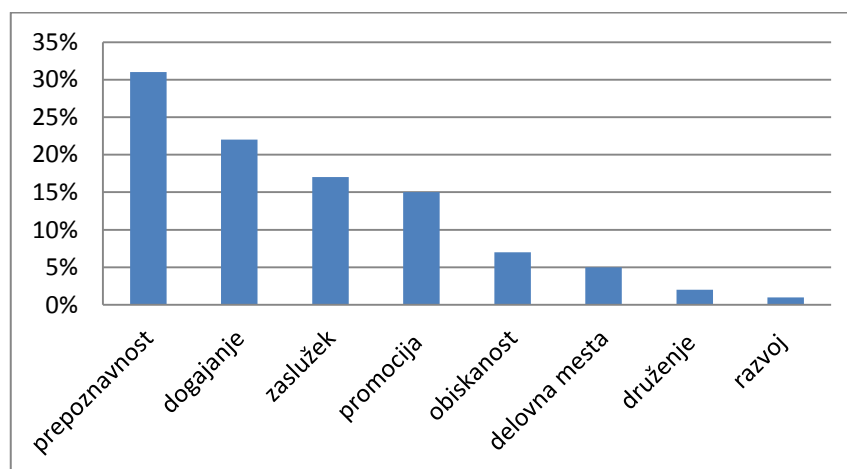
Pri analizi odgovorov o zaznavanju okoljskih učinkov smo zasledil, da so anketiranci podali nižje ocene strinjanja v primerjavi z ekonomskimi in družbenimi učinki. Odgovori so prav tako bolj razpršeni, kar pomeni, da se mnenja prebivalcev bolj razlikujejo. Prebivalci se med podanimi učinki najbolj strinjajo s povečanjem hrupa (3,4), najmanj pa se strinjajo, da festivalski turizem prinaša razvrednotenje naravnih virov (2,3).

Anketiranci so imeli možnost, da so pod drugo dodali drug učinek, ki se jim je zdel pomemben. Med navedenimi odgovori so dobiček za gostince, zaslužek lokalnih ponudnikov, privabljanje mladih, pridobitev finančnih sredstev in dobra promocija kraja.

V nadaljevanju smo v dveh vprašanjih odprtega odgovora od prebivalcev želeli pridobiti mnenje o pozitivnih in negativnih vplivih, ki jih zaznavajo, oziroma kaj se jim zdi najbolj dobrodošlo in kaj jih najbolj moti v povezavi s festivalskim turizmom. Odgovore smo glede na podobnost razvrstili po skupinah in jih bomo v nadaljevanju prikazali v grafih.

Na vprašanje, kaj v povezavi s festivalskim turizmom se zdi prebivalcem najbolj dobrodošlo, je odgovorilo 178 anketirancev.

Graf 11: Dobrodošle posledice festivalskega turizma

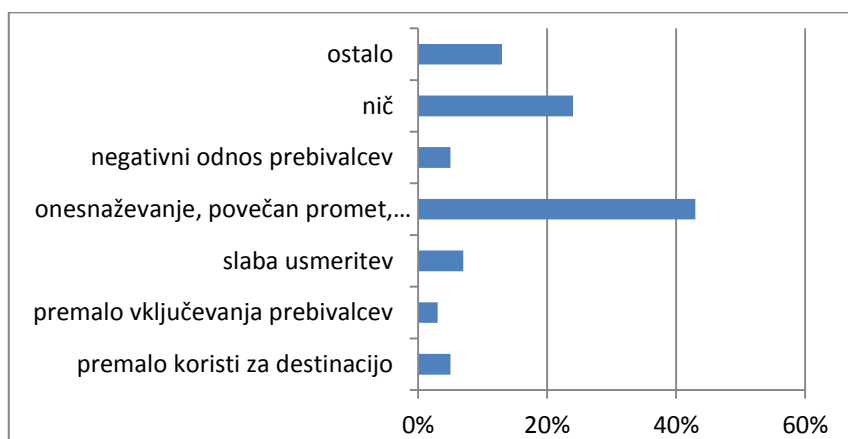

N = 178

Vir: Avtor

Najbolj dobrodošla se prebivalcem zdi prepoznavnost območja (31 %) zaradi festivalskega turizma. Naslednji najpogostejši odgovor je bil, da je prebivalcem pozitivno dogajanje (22 %), ki ga prinaša ta turizem, predvsem z vidika požitve družabnega dogajanja in utripa kraja na splošno. Naslednji razlog, ki so ga navedli, je zaslužek (17 %); najbolj so poudarili prav možnost udeležbe prebivalcev na stojnicah, ki ponujajo možnost prodaje lokalnih izdelkov na samem prizorišču. Sledi promocija kraja (15 %), saj festivalski turizem privablja obiskovalce iz Evrope in tudi drugih celin. Večjo obiskanost krajev je kot naslednji pozitiven vpliv navedlo 7 % prebivalcev. 5 % jih je navedlo delovna mesta, ki so bila ustvarjena v povezavi s festivalskim turizmom. Med odgovori sta bila tudi druženje (2 %) in razvoj območja (1 %).

Graf 12: Moteče posledice festivalskega turizma

N = 176

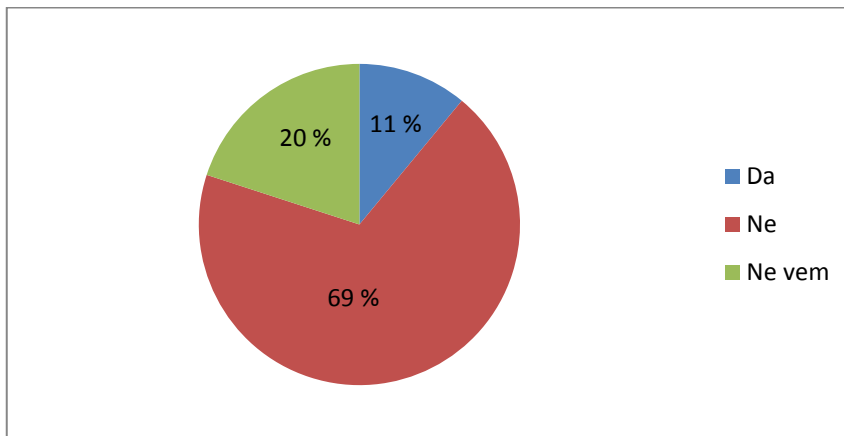
Vir: Avtor

Ugotovili smo, da je največ prebivalcev (43 %) med moteče dejavnike festivalskega turizma navedlo povečanje negativnih okoljskih vplivov, kot so onesnaževanje okolja, ki je povečano na festivalskem območju Sotočje v Tolminu. Motita jih tudi povečan promet ter gneča v trgovinah in v mestu na splošno. Veliko anketiranih, predvsem prebivalcev občine Tolmin, je navedlo, da jim je moteč omejen dostop do Sotočja, ki je tudi priljubljeno rekreacijsko območje lokalnega prebivalstva.

Sledi 24 % anketiranih, ki je odgovorilo, da jih pravzaprav ne moti nič, 13 % je navedlo druge dejavnike, kot so datumi festivalov, cena vstopnic za domačine ter uvoz nelokalnih delavcev. 7 % anketiranih najbolj moti slaba usmeritev festivalskega

turizma. Podrobneje so navedli razloge, kot so slaba podpora občin, ni načrtov za razvoj te vrste turizma, premalo investicij in podobno. 5 % anketiranih najbolj moti negativen odnos lokalnega prebivalstva do festivalskega turizma, enak delež anketiranih moti tudi, da se premalo izkorišča pozitivne učinke, ki jih ta turizem prinaša. 3 % prebivalcev pa meni, da je lokalno prebivalstvo premalo vključeno v načrtovanje in organizacijo festivalskega turizma.

Graf 13: Vključenost prebivalstva v načrtovanje turizma

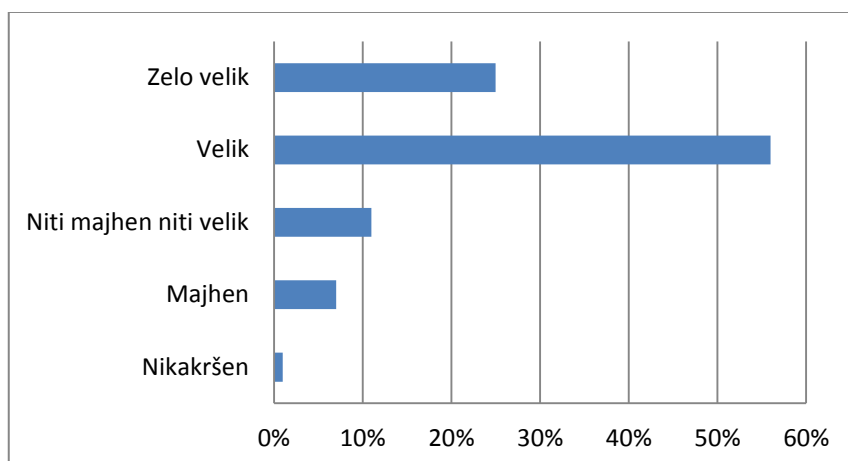
N = 210

Vir: Avtor

V Grafu 13 je predstavljen delež odgovorov, pri katerem smo anketirane spraševali, ali menijo, da je lokalno prebivalstvo dovolj vključeno v načrtovanje turizma.

Kar 69 % ljudi meni, da prebivalstvo ni dovolj vključeno v načrtovanje turizma, 11 % jih je odgovorilo z »ne vem«, samo 20 % lokalnega prebivalstva pa meni, da so prebivalci Zgornjega Posočja dovolj vključeni v načrtovanje turizma.

Graf 14: Potencial festivalskega turizma za promocijo Zgornjega Posočja

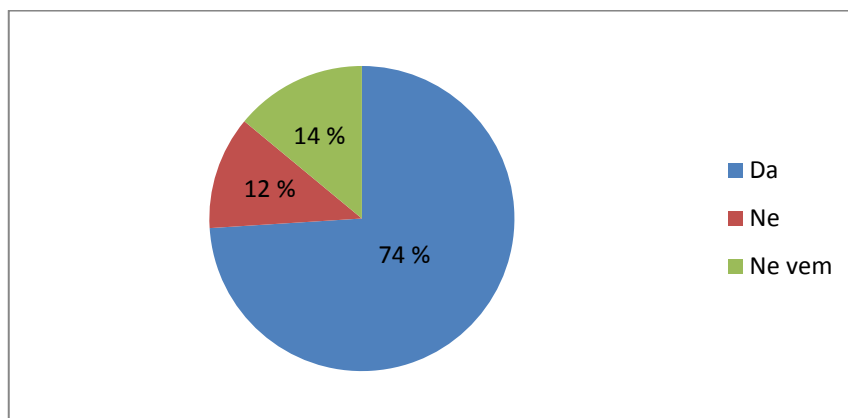

N = 209

Vir: Avtor

Na vprašanje, kakšen potencial ima festivalski turizem za promocijo Zgornjega Posočja, je največ (56 %) prebivalcev odgovorilo, da ima festivalski turizem velik potencial za promocijo Zgornjega Posočja. 25 % anketirancev se zdi, da ima festivalski turizem zelo velik potencial za promocijo destinacije. Sledita odgovora niti majhen niti velik (11 %) in majhen (7 %), 1 % anketiranih pa meni, da festivalski turizem nima nikakršnega potenciala za promocijo Zgornjega Posočja.

Graf 15: Koristi prebivalstva od festivalskega turizma

N = 207

Vir: Avtor

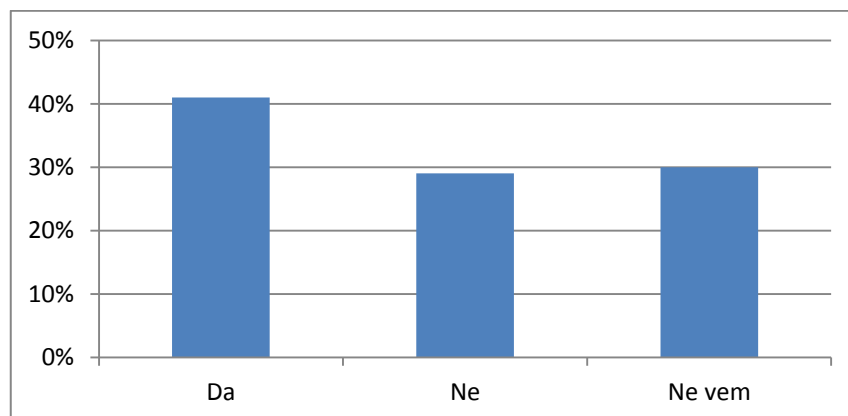
V Grafu 15 je predstavljeno razmerje odgovorov na vprašanje, pri katerem smo želeli od prebivalstva pridobiti mnenje, ali se jim zdi, da imajo od festivalskega turizma

kakšno korist ali ne. 74 % anketiranih meni, da prebivalstvo od te vrste turizma ima določene koristi. 14 % prebivalcev je odgovorilo z »ne vem«, preostalih 12 % anketiranih pa meni, da prebivalstvo od festivalskega turizma nima koristi.

V naslednjem vprašanju smo prebivalstvo spraševali, kako so zadovoljni s trenutnim razvojem festivalskega turizma v Zgornjem Posočju. Rezultati so predstavljeni v Grafu 16. 41 % prebivalcev je zadovoljnih s trenutnim razvojem, 30 % anketiranih je odgovorilo z »ne vem«, 29 % anketiranih pa, da s trenutnim razvojem festivalskega turizma v Zgornjem Posočju niso zadovoljni.

V nadaljevanju smo želeli pridobiti pojasnilo, zakaj so z razvojem zadovoljni oziroma zakaj ne oziroma zakaj so neopredeljeni.

Graf 16: Zadovoljstvo s trenutnim razvojem festivalskega turizma

N = 207

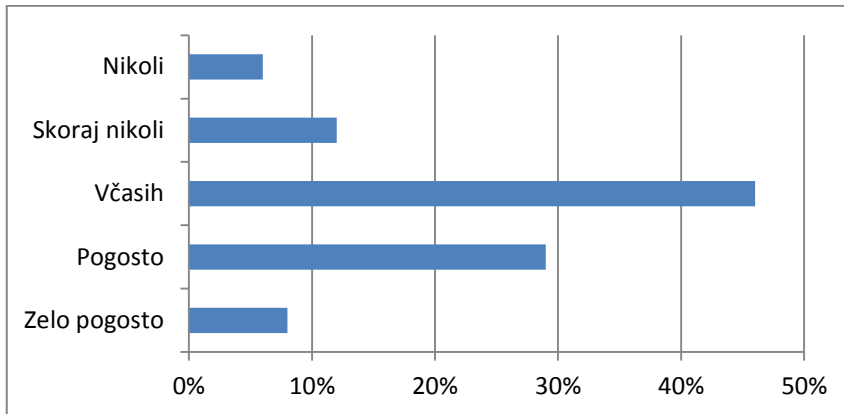
Vir: Avtor

Prebivalci, ki so z razvojem zadovoljni, so kot pojasnilo največkrat navedli, da festivali prinašajo prepoznavnost destinaciji ter ponujajo dodatno možnost zabave, razvedrila, športnega udejstvovanja tudi za lokalno prebivalstvo. Menijo tudi, da se festivalski turizem vsako leto izboljšuje v ponudbi in organizaciji.

Prebivalci, ki z razvojem festivalskega turizma niso zadovoljni, pa so kot pojasnilo navedli, da jih najbolj moti pomanjkanje dolgoročnega razvoja festivalskega turizma, pomanjkanje ustrezne infrastrukture na prizoriščih, nekateri anketiranci menijo tudi, da občine premalo podpirajo lokalne festivale, ki jih organizirajo domačini. Menijo tudi, da

ima destinacija sama premalo koristi od festivalskega turizma in posledično tudi lokalno prebivalstvo. Nekateri anketiranci so navedli tudi, da je lokalno prebivalstvo premalo vključeno v festivalsko dogajanje.

Graf 17: Udeležba lokalnega prebivalstva na prireditvah in festivalih

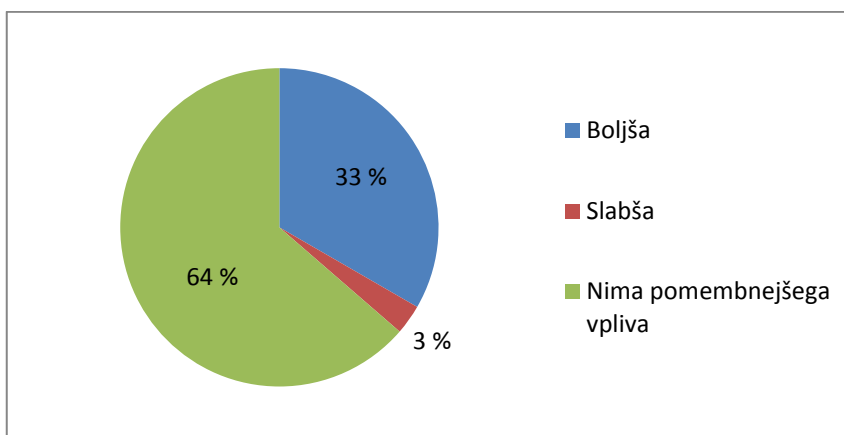

N = 208

Vir: Avtor

V Grafu 17 je predstavljena struktura odgovorov, kako pogosto se prebivalci udeležujejo prireditev in festivalov v Zgornjem Posočju. Največ, 46 % anketiranih, se prireditev in festivalov udeležuje včasih, 29 % pogosto, 12 % skoraj nikoli, 7 % zelo pogosto, 6 % pa je odgovorilo, da se prireditev in festivalov ne udeležuje nikoli.

Graf 18: Kakovost življenja lokalnega prebivalstva zaradi festivalskega turizma

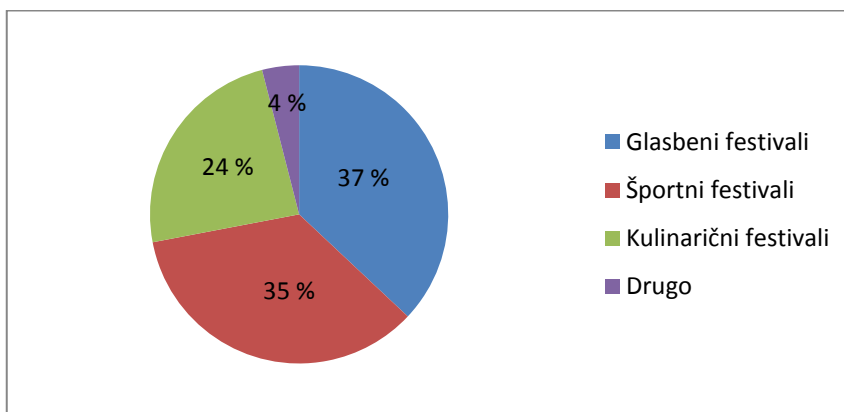

N = 208

Vir: Avtor

Pri naslednjem vprašanju nas je zanimalo, ali se prebivalcem zdi, da je kakovost njihovega življenja zaradi festivalskega turizma boljša, slabša ali nima pomembnejšega vpliva. Večina prebivalcev (132) je odgovorila, da festivalski turizem nima pomembnejšega vpliva na kakovost njihovega življenja. Skoraj polovica manj (69) meni, da je kakovost življenja zaradi festivalskega turizma boljša, najmanj, 7 anketiranih, pa je odgovorilo, da se je kakovost življenja poslabšala.

Graf 19: Potencialni festivali

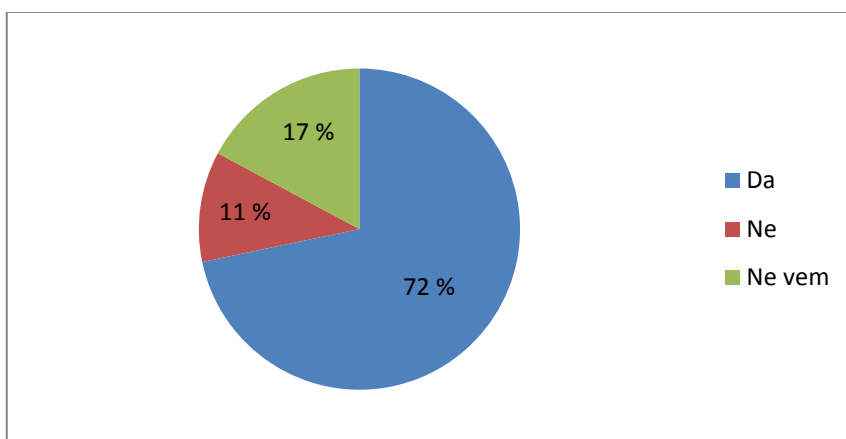
N = 201

Vir: Avtor

V Grafu 19 so predstavljeni rezultati odgovorov na vprašanje, za kakšne festivale si prebivalci še želijo, da bi bili organizirani v Zgornjem Posočju.

Največji delež prebivalcev si želi še več glasbenih festivalov, sledijo odgovori športni in kulinarični festivali. 4 % anketiranih je navedlo druge odgovore, kot so: zgodovinski, umetniški, etno festival, ekološki festival.

Graf 20: Festivalni turizem kot perspektiva Zgornjega Posočja

N = 206

Vir: Avtor

Nazadnje nas je zanimalo, kako prebivalci vidijo prihodnost festivalnega turizma v dolini Soče. V zadnjem vprašanju nas je zanimalo, ali prebivalci festivalni turizem ocenjujejo kot perspektivo celotnega Zgornjega Posočja.

147 prebivalcev je odgovorilo pritrdilno, 36 prebivalcev je odgovorilo z »ne vem«, najmanj, 23 prebivalcev, pa se ne strinja, da je festivalni turizem perspektiva celotnega Zgornjega Posočja.

4 UGOTOVITVE

S pomočjo anketnega vprašalnika smo želeli pridobiti mnenje lokalnega prebivalstva Zgornjega Posočja o festivalskem turizmu in na podlagi dobljenih informacij opredeliti njihov odnos do te vrste turizma na destinaciji dolina Soče.

Prebivalci so festivalski turizem uvrstili na drugo izmed štirih najbolj razvitih vrst turizma, ki smo jih podali v anketnem vprašalniku. Pred njega uvrščajo le še športni turizem. Festivali se jim torej zdijo eden od pomembnejših segmentov turizma Zgornjega Posočja.

Med 11 pozitivnimi in 11 negativnimi ekonomskimi, družbenimi in okoljskimi učinki turizma so prebivalci v povprečju najbolj ocenili ekonomske učinke turizma. Najbolj so se strinjali s trditvijo, da festivalski turizem prinaša povečano promocijo in obisk kraja ter možnost dodatnega zaslužka. Tudi s pozitivni družbenimi vplivi so se anketiranci v večini strinjali. Prebivalcem se zdi, da se je zaradi festivalskega turizma najbolj povečala prepoznavnost kraja ter izboljšalo trženje lokalnih proizvodov. Najnižje ocene pa so prejeli negativni družbeni in ekonomski učinki, kar pomeni, da se prebivalci v večini ne strinjajo, da festivalski turizem prinaša negativne družbene in ekonomske učinke. Nekoliko bolj se strinjajo s trditvami, da se pojavljajo negativni okoljski učinki, kot so povečanje hrupa, onesnaževanje narave in povečanje prometnih zastojev.

McDonnell et al. (1999) opozarjajo na to, kako velik pomen ima nadzorovanje učinkov turizma na okolje. Pravijo, da je ključno ravno obvladovanje učinkov turizma s strani organizatorjev, od tega pa je odvisen celoten uspeh festivala ter zadovoljstvo udeležencev in lokalnega prebivalstva. Glede na podane rezultate ankete, s katerimi smo prišli do ugotovitev, da prebivalci med negativnimi učinki najbolj zaznavajo prav okoljske vplive, bi bilo smiselno tem nameniti še več poudarka. Pozitivno je, da so organizatorji že do zdaj izkazali skrb za zmanjševanje nekaterih učinkov in sprejeli ukrepe za njihovo zmanjšanje (povratna embalaža, nagrajevanje recikliranja ipd.).

Zanimalo nas je tudi, kakšne koristi/nevšečnosti se pojavljajo v povezavi s festivali. Pod pozitivne vplive so prebivalci največkrat navedli prepoznavnost destinacije v Sloveniji in v svetu. Dejstvo, da je Zgornje Posočje, predvsem pa Tolmin, postal pravo festivalsko mesto, ki je prepoznano tudi v tujini, prebivalce navdaja z zadovoljstvom. Pomembno se jim zdi tudi, da je njihov kraj postal eden izmed vodilnih na »festivalskem zemljevidu«. Pozitivna se jim zdi tudi poživitev kraja, ki ga prinaša festivalski turizem. Vse številčnejši festivali ponujajo raznovrstno dogajanje v dolini, ki pritegne tudi lokalne prebivalce.

Pod negativne vplive, ki jih zaznavajo, so anketiranci najpogosteje navedli onesnaževanje, ki ga ta prinaša. Dolina Soče je zelena outdoor destinacija, njen največji zaklad pa neokrnjena narava, ki je ponos prebivalstva, zato velik poudarek namenjajo njenemu ohranjanju. Naloga organizatorjev in deležnikov pa je, da s pravilno organizacijo poskrbijo za čim manjši poseg v okolje in ohranjajo naravo.

Zanimalo nas je tudi, ali se prebivalstvo Zgornjega Posočja počuti vključeno v načrtovanje turizma v dolini na splošno. Velika večina (69 %) je odgovorila, da se ne počuti dovolj vključeno v načrtovanje turizma. Sledil je delež prebivalcev, ki je odgovoril, da ne ve, ali je prebivalstvo dovolj vključeno, le 11 % prebivalcev pa se počuti dovolj vključene. Delež prebivalstva, ki meni, da prebivalstvo ni dovolj vključeno v načrtovanje turizma, je velik, kar je lahko zaskrbljujoče, saj ima ravno prebivalstvo veliko težo pri razvoju turizma neke destinacije. Z vključevanjem lokalnega prebivalstva pri razvoju turizma pa deležniki zagotovijo, da se prebivalstvo počuti pomemben člen odločanja, večja pa bo tudi možnost, da bo z razvojem zadovoljno, kar na koncu občutijo tudi turisti.

Po mnenju večine prebivalcev ima festivalski turizem velik vpliv na promocijo Zgornjega Posočja. Kar 81 % anketiranih meni, da imajo festivali, ki potekajo v Zgornjem Posočju, zelo velik ali velik vpliv na promocijo destinacije. Festivali v dolino Soče privabljajo nov segment obiskovalcev, ki poleg udeležbe festivalov spoznava druge danosti destinacije. Udeležujejo se športnih aktivnosti, spoznavajo naravne in kulturne zanimivosti območja. Pomembno je, da se temu segmentu obiskovalcev predstavi druge možnosti, ki jih ponuja destinacija, s tem pa se poveča možnost, da bo

ta delež obiskovalcev destinacijo obiskal ponovno in ne samo zaradi udeležbe festivalov.

Večina prebivalcev (74 %) Zgornjega Posočja meni, da ima lokalna skupnost določene koristi od festivalskega turizma, naj si bodo to ekonomske koristi, zadovoljevanje potreb po druženju in sprostitvi ali podobne koristi. Prav tako tretjina anketiranih meni, da se je zaradi festivalskega turizma na tej destinaciji kakovost življenja prebivalcev izboljšala.

Zanimalo nas je tudi, kako pogosto se prebivalci udeležujejo festivalov v dolini Soče. Najpogostejši odgovor je bil včasih (46 %), nekaj manj kot tretjina (24 %) prebivalcev pa je odgovorila, da se festivalov udeležuje pogosto. Ko smo jih povpraševali po festivalih, za katere bi si še želeli, da bi bili organizirani, so anketiranci največkrat navedli glasbene festivale, sledili so športni in kulinarični festivali. Festivalsko dogajanje ni pomembno samo z vidika turizma. Lokalnemu prebivalstvu ta ponuja možnost sprostitve, zabave, športnega udejstvovanja ipd., ki ponuja boljše bivalno okolje in izboljšuje kakovost življenja prebivalstva.

Zanimivi so rezultati na vprašanje o tem, ali je trenutni razvoj festivalskega turizma dosegel pričakovanja prebivalstva. 40 % prebivalcev je odgovorilo, da so zadovoljni s trenutnim razvojem turizma. Pozitivna se jim zdi uveljavljenost najstarejših festivalov, ki privabljajo veliko gostov, s tem pa se veča tudi prepoznavnosti destinacije. Prebivalci, ki s trenutnim razvojem festivalov niso zadovoljni, teh je 31 %, so kot najpogostejšo pojasnitev navedli pomanjkanje dolgoročnega načrta in strategije za razvoj te vrste turizma.

Zelo pomemben se nam zdi tudi pogled prebivalstva na prihodnost festivalskega turizma. Zanimalo nas je, ali menijo, da je festivalski turizem perspektiva celotnega turizma v dolini Soče. Rezultati anketiranja so pokazali, da imajo prebivalci večinoma pozitivne poglede na prihodnost te vrste turizma, saj je 72 % anketiranih odgovorilo, da se s trditvijo strinjajo. 17 % anketiranih meni, da festivalski turizem ni perspektiva celotnega Zgornjega Posočja, 11 % pa na vprašanje ni znalo odgovoriti.

Prebivalstvo ima na splošno pozitivne poglede na festivalski turizem v dolini Soče, zaznavajo ga kot eno izmed vodilnih vrst turizma v destinaciji. Največjo težo pripisujejo pozitivnim ekonomskih učinkom, ki ga ta prinaša, kot najmanj zaželene pa ocenjujejo okoljske vplive. Med pomembnejšimi ukrepi za nadaljnji razvoj bi izpostavili boljšo vključenost lokalnega prebivalstva v načrtovanje turizma, s tem pa še izboljšanje odnosa prebivalstva do turizma v destinaciji.

ZAKLJUČEK

Zaključna naloga se osredotoča na odnos prebivalstva Zgornjega Posočja do festivalskega turizma na destinaciji. Zanimal nas je splošen odnos prebivalstva do te vrste turizma, koliko ga prepozna kot eno od vodilnih vrst turizma na destinaciji ter kakšne pozitivne in negativne vplive turizma prebivalstvo zaznava. Želeli smo izvedeti tudi, kako zadovoljni so s trenutnim razvojem turizma, ali se prebivalci počutijo vključeni v načrtovanje turističnega razvoja ter kakšen pogled imajo na njegovo prihodnost.

Naloga v prvem, teoretičnem delu temelji na pregledu tuje in domače literature s področja festivalskega turizma in odnosa prebivalstva do turizma. Predstavili smo različne vplive turizma na prebivalstvo, izsledke avtorjev o odnosu prebivalstva do turizma na splošno in specifično do festivalskega turizma. Analizirali smo tudi destinacijo, dolino Soče, in predstavili razvoj festivalskega turizma na tem območju. Drugi, empirični del temelji na anketni raziskavi med lokalnim prebivalstvom Zgornjega Posočja.

Prišli smo do glavnih ugotovitev, da ima lokalno prebivalstvo na splošno pozitiven pogled na festivalski turizem Zgornjega Posočja. Anketna raziskava je pokazala, da prebivalstvo zaznava festivalski turizem kot enega izmed vodilnih segmentov turizma na destinaciji, pomembni se jim torej zdijo učinki te vrste turizma na destinacijo.

Na podlagi odgovorov o učinkih smo ugotovili, da kot zelo pomembne vrednotijo njegove pozitivne ekonomske učinke, zaznavajo pa tudi negativne okoljske učinke, ki jih je kot moteče izpostavila večina prebivalcev. Pomembno je torej, da se organizatorji in deležniki v razvoju turizma zavedajo pomena njegovih učinkov, povečajo pozitivne ekonomske učinke in uravnavajo negativne okoljske učinke na okolje.

Ugotovili smo tudi, da večina prebivalstva meni, da se v načrtovanje turizma ne počutijo dovolj vključene. Poudariti je pomembno, da le načrtovan razvoj turizma destinacije z vključevanjem vseh deležnikov pomeni uspešen razvoj destinacije. Z vključevanjem prebivalstva k aktivnemu načrtovanju pa se izboljša tudi njihov odnos do

turizma. Zadovoljstvo prebivalcev navsezadnje občutijo tudi turisti, ki se v gostoljubne kraje radi vračajo.

Weaver in Lawton (2013) pravita, da večina destinacij vključuje najrazličnejše dogodke v njihove strategije z namenom, da bi se razlikovali od drugih destinacij, koristili naravne ali kulturne lepote, privabljali nove trge, dosegali pozitivno medijsko prepoznavnost, presegali sezonskost, pridobili novo tradicijo in gradili na dobri vezi med skupnostjo.

Ugotovitve zaključne naloge so, da lokalno prebivalstvo na splošno podpira razvoj festivalskega turizma v Zgornjem Posočju. Vključevanje prebivalstva k aktivnemu sodelovanju pri nadaljnjem načrtovanju turizma bi še izboljšalo odnos prebivalstva do turizma, nadzor in obvladovanje učinkov turizma s strani organizatorjev in deležnikov pa pripeval k trajnostni naravnosti destinacije Dolina Soče.

SEZNAM UPORABLJENIH VIROV

Benčič, M. (2006). Prepoznavanje pomena strategije turizma v lokalni skupnosti. *Organizacija*, 39(2), 141–145.

Blanke, J., in Chiesa, T. (ur.). (2011). *Travel & Tourism Competitiveness Report 2011*. Geneva: World Economic Forum. Pridobljeno 11. 6. 2015 iz <http://www.weforum.org/reports/travel-tourism-competitiveness-report-2011>

Bowdin, G. A. J., Allen, J., Harris, R., McDonnell, I., in O'Toole, W. (2011). *Events management*. Oxford: Butterworth-Heinemann.

Delamere, T. (2001). Development of a Scale to Measure Resident Attitudes Toward the Social Impacts of Community Festivals, Part II. Verification of the Scale. *Event Management*, 7(1), 25–38.

Facebook. (2016). Adrenalin Sound Bovec. Pridobljeno 25. 1. 2016 iz https://si.facebook.com/Adrenalin-Sound-Bovec-38404913014515/info/?tab=page_info

Fredline, L., Jago, L., in Deery, M. (2002). The Development of a Generic Scale to Measure the Social Impacts of Events. *Event Management*, 8(1), 23–37.

Fronta. (2016). Dobrodelni kulturni festival Fronta. Pridobljeno 25. 1. 2016 iz <http://www.festivalfronta.si/>

Getz, D. (1997). *Event management & event tourism*. New York: Cognizant Communication Corp.

Getz, D. (2007). *Event studies: theory, research and policy for planned events*. Amsterdam: Elsevier Butterworth-Heinemann.

Gora Rocka. (2016). Festival rock glasbe - Gora Rocka. Pridobljeno 13. 1. 2016 iz <http://gorarocka.si/index.php/vstopnina>

Gursoy, D., Kim, K., in Uysal, M. (2004). Perceived impacts of festivals and special events by organizers: an extension and validation. *Tourism Management*, 25(2), 171–181.

Gursoy, D., in Rutherford, D. G. (2004). Host attitudes toward tourism: An Improved Structural Model. *Annals of Tourism Research*, 31(3), 495–516.

Hall, C. M. (1989). Hallmark Events and the Planning Process. V G. J. Syme (ur.), *The planning and evaluation of hallmark events* (str. 20–42). Aldershot: Avebury.

Hall, D. (2000). Identity, Community and Sustainability: Prospects for Rural Tourism in Albania. V G. Richards in D. Hall (ur.), *Tourism and Sustainable Community Development* (str. 48–59). Pridobljeno 12. 10. 2015 iz <https://books.google.si/books?hl=sl&lr=&id=orCBAgAAQBAJ>

Iniciativa za trajnostni razvoj Baške grape. (2016). Festival Grapar. Pridobljeno 15. 1. 2016 iz <http://festivalgrapapar.si/>

Kozorog, M. (2009). *Antropologija turistične destinacije v nastajanju : prostor, festivali in lokalna identiteta na Tolminskem* (Vol. 29). Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Kozorog, M. (2012). Marginalizacija kot kontekst za interpretacijo delovanja subkulturnega festivala na lokalno skupnost. *Dve Domovini*, (35), str. 177-188. Pridobljeno 28. 9. 2015 iz <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-PKV6NRQV>

Kozorog, M. (2013). *Festivalski kraji: koncepti, politike in upanje na periferiji*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Kozorog, M. (2014). Od kod nam festival? – ali odmev popularnosti Antonína Leopolda Dvořáka. Pridobljeno 28. 9. 2015 iz <http://www.sigic.si/odzven/od-kod-nam-festival-ali-odmev-popularnosti-anton%C3%ADna-leopolda-dvo%C5%99%C3%A1ka>

LTO Bovec. (2005). Strategija razvoja turizma na bovškem. Pridobljeno 19. 11. 2015 iz <http://bovec.si/mma/Strategija%20razvoja%20turizma%20na%20bovskem%202005/2013041312484701/>

LTO Bovec. (2016). Poslovne strani - Logotip Dolina Soče. Pridobljeno 12. 2. 2016 iz <http://www.bovec.si/poslovne-strani/logotip-dolina-soce/>

LTO Sotočje. (2010). Strategija razvoja turizma v občini Tolmin 2010-2015. Pridobljeno iz 26. 3. 2015 iz http://www.dolina-soce.com/poslovne_strani/strategije/

LTO Sotočje. (2012). Dolina Festivalov. Pridobljeno 26. 3. 2015 iz http://www.dolina-soce.com/dolina_festivalov/festivali/

McDonnell, I., Allen, J., in O'Toole, W. (1999). *Festival and special event management*. Brisbane: J. Wiley; Jaguaranda Wiley.

Občina Tolmin. (2010). Puntarski dnevi. Pridobljeno 13. 1. 2016 iz <http://www.tolmin.si/sl/343>

Picard, D. in Robinson, M. (2006). *Remarking Worlds: Festivals, Tourism and Change*. V D. Picard in M. Robinson (ur.), *Festivals, Tourism and Social Change* (str. 1–31). Clevedon: Channel View Publications.

Posoški razvojni center. (2015). Poslovne cone Posočja. Pridobljeno 17. 12. 2015 iz <http://www.prc.si/iskanje?search=razvojni+program>

Soča Festivalvalley. (2013). Soča Festivalvalley. Pridobljeno 18. 1. 2016 iz <http://www.soca-festivalvalley.com/>

Statistični urad Republike Slovenije. (2015). Pridobljeno 14. 12. 2015 iz <http://www.stat.si/StatWeb/>

Svetovni pokal kajak kanu spust Soča 2015. (2015). Pridobljeno 18. 12. 2015 iz <http://www.socakayak.si/ep>

Tekaško društvo Bovec. (2016). Bovec maraton. Pridobljeno 26. 1. 2016 iz <http://www.bovecmaraton.si/>

Tomin Vučkovič, M. (2012). Strategija razvoja slovenskega turizma 2012-2016 : partnerstvo za trajnostni razvoj slovenskega turizma. (M. Tomin Vučkovič, ur.). Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, Direktorat za turizem in internacionalizacijo. Pridobljeno 6. 11. 2015 iz http://www.slovenia.info/pictures/TB_board/attachments_1/2012/Strategija_turizem_sprejeto_7.6.2012_14561.pdf

Turistično društvo most na Soči. (2016). Noč na Jezeru. Pridobljeno 13. 1. 2016 iz http://soca-info.si/prireditve/leto_2014/71/42_noc_na_jezeru_2014/

Vivers, P. A., in Slabbert, E. (2012). Towards an instrument measuring community perceptions of the impacts of festivals. *Journal of Human Ecology*, 40(3), 197–212.

Vodeb, K. (2010). *Turistična destinacija kot sistem*. Portorož: Fakulteta za turistične študije - Turistica.

Weaver, D. B., in Lawton, L. J. (2013). Resident perceptions of a contentious tourism event. *Tourism Management*, 37, 165–175.

PRILOGE

Priloga 1: Anketni vprašalnik

ANKETNI VPRAŠALNIK

Spoštovani,

ime mi je Anja Skočir, sem študentka Fakultete za turistične študije – Turistice v Portorožu in v sklopu zaključne projektne naloge z naslovom **Odnos lokalnega prebivalstva do festivalskega turizma v Zgornjem Posočju** izvajam anketiranje lokalnega prebivalstva Zgornjega Posočja in vas prosim za sodelovanje.

Anketa je anonimna, podatke, ki bodo z njo pridobljeni, pa bom uporabila izključno v moji zaključni nalogi.

1. Demografski podatki (obkrožite številko pred ustreznim odgovorom).

Spol	1	Moški
	2	Ženski
Starost	1	do 29 let
	2	30–59 let
	3	60 let ali več
Izobrazba	1	osnovnošolska ali manj
	2	poklicna, srednješolska
	3	višja, visokošolska, univerzitetna ali več
Prebivalec/ka občine	1	Tolmin
	2	Kobarid
	3	Bovec

2. Kako pomembne se vam zdijo podane vrste turizma za Zgornje Posočje? Razvrstite po pomembnosti (1 – najbolj pomembno, 4 – najmanj pomembno).

___ Festivalski turizem

___ Športni turizem

___ Zgodovinski turizem

___ Gastronomski turizem

3. Kako bi ocenili naslednje učinke festivalskega turizma v Zgornjem Posočju? Festivalski turizem prinaša ... (Obkrožite ustrezno številko.)

Učinki turizma	Sploh se ne strinjam	Se ne strinjam	Se niti strinjam, niti ne strinjam	Se strinjam	Se popolnoma strinjam
Nova delovna mesta	1	2	3	4	5
Trženje lokalnih proizvodov	1	2	3	4	5
Povečanje prometnih zastojev	1	2	3	4	5
Povečano promocijo in obisk kraja	1	2	3	4	5
Povečanje kakovosti življenja	1	2	3	4	5
Povečanje hrupa	1	2	3	4	5
Opuščanje kulture, navad in običajev	1	2	3	4	5
Krepitev okoljske ozaveščenosti	1	2	3	4	5
Uvoz delovne sile	1	2	3	4	5
Spremembo življenjskega sloga in obnašanja	1	2	3	4	5
Onesnaževanje narave	1	2	3	4	5
Drugo: _____	1	2	3	4	5

4. Kako bi ocenili naslednje učinke festivalskega turizma v Zgornjem Posočju? Festivalski turizem prinaša ... (Obkrožite ustrezno številko.)

Učinki turizma	Sploh se ne strinjam	Se ne strinjam	Se niti strinjam, niti ne strinjam	Se strinjam	Se popolnoma strinjam
Uničenje ugleda destinacije	1	2	3	4	5
Povečanje pripadnosti prebivalstva kraju	1	2	3	4	5
Razvrednotenje naravnih virov	1	2	3	4	5
Sezonsko brezposelnost	1	2	3	4	5
Zmanjšanje varnosti	1	2	3	4	5
Možnost za dodatni zaslužek	1	2	3	4	5
Izrabljanje naravnih virov	1	2	3	4	5
Povečanje prepoznavnosti Zgornjega Posočja	1	2	3	4	5
Povečan obseg investicij v infrastrukturo	1	2	3	4	5
Več možnosti za razvedrilo in rekreacijo	1	2	3	4	5
Izboljšanje prometnih povezav	1	2	3	4	5
Drugo: _____	1	2	3	4	5

5. Kaj v povezavi s festivalskim turizmom se vam zdi najbolj dobrodošlo?

6. Kaj v povezavi s festivalskih turizmom vas najbolj moti?

7. Ali menite, da je lokalno prebivalstvo dovolj vključeno v načrtovanje turizma na splošno?

DA NE NE VEM

8. Kakšen potencial menite, da ima festivalski turizem za promocijo Zgornjega Posočja?
(obkrožite številko)

Nikakršen	Majhen	Niti majhen niti velik	Velik	Zelo velik
1	2	3	4	5

9. Ali menite, da ima lokalna skupnost od festivalskega turizma korist?

DA NE NE VEM

10. Ste zadovoljni s trenutnim razvojem festivalskega turizma v Zgornjem Posočju?

DA NE NE VEM

Prosim, utemeljite svoj odgovor:

11. Kako pogosto se udeležujete prireditev in festivalov v Zgornjem Posočju? (Obkrožite številko.)

Nikoli	Skoraj nikoli	Včasih	Pogosto	Zelo pogosto
1	2	3	4	5

12. Ali menite, da je zaradi festivalskega turizma v Zgornjem Posočju kakovost vašega življenja:

a) boljša b) slabša c) nima pomembnejšega vpliva

13. Za katere festivale bi si še želeli, da bi bili organizirani v Zgornjem Posočju? (Možnih je več odgovorov.)

a) Glasbeni festivali

b) Športni festivali

c) Kulinarični festivali

e) Drugo: _____

14. Je po vašem mnenju festivalski turizem perspektiva celotnega Zgornjega Posočja?

DA NE NE VEM

ZA SODELOVANJE SE VAM NAJLEPŠE ZAHVALJUJEM!